

Partio-ohjelma

Tervetuloa toteuttamaan partio-ohjelmaa!

Ikäkausiohjelmaa toteuttavana akelana, sampona, luotsina tai ikäkausivastaavana sinä olet avainasemassa.

Nykyisessä ikäkausiajattelussa kaikki alle 22-vuotiaat ovat partion kohderyhmää. He kuuluvat johonkin ikäkauteen partioposteistään riippumatta. Kaikista yli 22-vuotiaista käytetään tässä julkaisussa nimitystä ”aikuinen”.

Partioliikkeen päämääränä on maailmanrauha, jonka saavuttamiseen pyritään kasvattamalla lapsista ja nuorista yhteiskuntaa rauhanomaisesti rakentavia aikuisia. Partion missio on siis kasvatustehtävä. Partiossa olemme toki tietoisia siitä, että kasvatustehtävässä koti ja vanhemmat ovat lapsuus- ja nuoruusiässä merkittävimmät. Koulullakin on tässä vahva tehtävänsä, kuten myös seurakunnalla, harrastuksilla, tiedotusvälineillä, internetillä ja niin edelleen. Partio on kuitenkin oheiskasvattajan roolissa lapsen ja nuoren elämässä.

Partiokasvatus tarkoittaa kaikkea sitä, mitä, miten ja miksi partion kohderyhmä, 7-22 -vuotiaat, partiossa tekevät. Kansainvälisesti vertailtuna partiokasvatus vastaa partioliikkeen maailmanjärjestön (WOSM) ohjelmankehitysprosessin (RAP), mukaista laajaa ohjelmakäsitystä.

Partiokasvatuksessa on neljä osa-aluetta: Partion päämäärä, jota kasvatustavoitteet tarkentavat, sekä partiomenetelmä, jota partio-ohjelma tarkentaa.

Kasvatustavoitteet tarkentavat partion päämäärää. Ne kertovat, mitä mielestämme tässä ajassa ja tässä yhteiskunnassa tavoitellaan aktiivisten kansalaisten kasvatuksella.

Partiomenetelmä kuvaa, miten partiossa toimitaan, jotta päämäärä saavutetaan. Partiomenetelmä on partiolle valittu keino toimia. Joillakin muillakin menetelmillä voisi myös päästä samaan päämäärään.

Partio-ohjelma tarkentaa partiomenetelmää. Partio-ohjelma on 2000-luvun alkupuolen Suomen oloihin yksityiskohtaisesti räätälöity malli siitä, miten partiomenetelmää kannattaa toteuttaa.

Seuraavissa kappaleissa tarkennetaan näiden sisältöä ja suhteita. Ensinnäkin kuitenkin tarkastellaan arvopohjaa.

Partion arvopohja

Partiotoimintaa ohjaa partion maailmanjärjestöjen määrittelemä arvopohja. Sen lähtökohdaksi on ihmiskuva, jossa ihmisellä on velvollisuuksia suhteessa Jumalaan, omaan itseensä, muihin ihmisiin, yhteiskuntaan ja ympäristöön. Partion arvopohja määritellään Suomen Partiolaisten peruskirjassa ja maailmanjärjestöjen materiaaleissa.

Arvopohja ei ole sama kuin päämäärä tai kasvatustavoitteet. Kasvatustavoitteet kertovat, millaiseksi lapsi tai nuori voisi kasvaa, kun hän on osallistunut partiotoimintaan. Arvopohja kertoo siitä, mihin arvoihin toiminta perustuu.

Arvopohja peruskirjan mukaan

- Suhde Jumalaan merkitsee myönteistä asennetta uskontoon, hengellisyyden etsimistä ja elämistä oman hengellisen vakaumuksen ja yhteisön mukaisesti.
- Suhde omaan itseensä merkitsee vastuuta itsensä kehittämistä, halua hyväksyä itsensä omine vahvuuksineen ja heikkouksineen sekä kykyä toimia eettisesti oikein.
- Suhde muihin ihmisiin merkitsee toisten ihmisten auttamista ja heistä huolehtimista sekä toisten ihmisten kunnioittamista.
- Suhde yhteiskuntaan merkitsee rauhan, ihmisten välisen yhteisymmärryksen ja yhteistyön edistämistä niin paikallisella, kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla. Se merkitsee myös yhteiskunnallista aktiivisuutta ja uskollisuutta omaa maata kohtaan.
- Suhde ympäristöön merkitsee vastuunottoa elinympäristöstä, huolehtimista sen säilymisestä tuleville sukupolville sekä luonnon kunnioittamista.

Arvopohjasta kerrotaan lapsille ja nuorille partiolupauksen sekä ikäkausikohtaisten ihanteiden avulla. Arvopohja on kuitenkin näitä lauseita laajempi kokonaisuus.

Partiolupaus

Lupaani parhaani mukaan rakastaa Jumalaani, omaa maata ja maailmaa, toteuttaa <ikäkauden> ihanteita ja olla avuksi toisille.

Partiolaisen ihanteena on:

- kunnioittaa toista ihmistä
- rakastaa luontoa ja suojella ympäristöä
- olla luotettava
- rakentaa ystävyyttä yli rajojen
- Tuntee vastuunsa ja tarttuu toimeen
- kehittää itseään ihmisenä
- etsiä elämän totuutta

Partiotunnus

Kaikkien ikäkausien tunnuksena on: *Ole valmis.*

1.1 Partion päämäärä

Partio on kasvatuksellista, jonka tavoitteena on tukea lasten ja nuorten kasvua heidän yksilölliset ominaispiirteensä huomioon ottaen. Päämääränä on persoonallisuudeltaan ja elämäntavoiltaan tasapainoinen, vastuuntuntoinen, aktiivinen sekä itsenäisesti ajatteleva paikallisen, kansallisen ja kansainvälisen yhteisön jäsen. Päämäärä maailmanlaajuinen, se on kirjoitettu suunnilleen samoin maailmanjärjestöjen sekä kaikkien kansallisten partiojärjestöjen säännöissä, ja se on ja tulee pysymään muuttumattomana.

1.2 Kasvatustavoitteet

Kasvatustavoitteet tarkentavat partion päämäärää. Ne ovat sidottuja aikaan ja kulttuuriin. Se, miten päämäärän mukainen kunnan kansalainen ymmärrettiin 30 vuotta sitten, poikkeaa nykyisestä määritelmästä. Samoin ”kunnan kansalainen” muissa kulttuureissa voi poiketa siitä, mitä se on Suomessa.

Kasvatustavoitteet antavat sanallisen muodon sille monipuolisen partiotoiminnan kokonaisuudelle, punaiselle langalle, joka etenee ikäkaudesta toiseen. Niissä kirjoitetaan auki sitä, millainen tässä kulttuurissa ja tässä maailmanajassa on kunnan kansalainen sekä millaista on tasapainoinen elämä. Kasvatustavoitteet on laadittu aikuisen johtajan tueksi. Vartionjohtajalle riittää, että hän tuntee ikäkauden ohjelman. Ohjelmaa toteuttamalla myös kasvatustavoitteet toteutuvat. Lippukunnan aikuisten johtajien tulee kuitenkin tuntee sekä yleiset että ikäkausikohtaiset kasvatustavoitteet, jotta he voivat ymmärtää ikäkausitoimintaa kokonaisvaltaisesti. Tämä on tärkeää esimerkiksi ikäkausivastaavalle.

Kasvatustavoitteissa on neljä näkökulmaa: suhde itseen, toisiin, yhteiskuntaan ja ympäristöön. Tavoitteet on ilmaistu niin, että ne toimivat kaikissa ikäkausissa näyttäen suunnan. Partion arvopohjassa näkyvää suhdetta Jumalaan ei ole mainittu erikseen kasvatustavoitteiden näkökulmana – se on sisällytetty monin eri tavoin kaikkiin näihin neljään näkökulmaan.

 Ikäkausikohtaiset kasvatustavoitteet esitetään luvussa 2.

Yleiset kasvatustavoitteet

Yleiset kasvatustavoitteet kertovat yhtä lailla partion ulkopuolisille kuin partiota sisältä päin tuntevillekin, mihin partio oheiskasvattajana pyrkii. Partio on monipuolista harrastustoimintaa, jonka tarkoituksena on tukea ihmisen kasvua ottaen huomioon ihmisen kehitysvaiheet ja yksilölliset ominaispiirteet. Partiokasvatuksen tavoitteena on, että yksilö toimii aktiivisesti ja vastuuntuntoisesti suhteessa omaan itseensä, toisiin ihmisiin, yhteiskuntaan ja ympäristöön. Partiossa oppii taitoja, tietoja, asenteita ja arvoja, jotka auttavat elämään kokonaista ja täysipainoista elämää.

Suhde itseen

Partiolainen kehittää itseään ihmisenä. Hän pitää huolta itsestään ja terveydestään. Hänellä on terveet elintavat. Partiolainen pyrkii monipuoliseen ja tasapainoiseen elämään. Partiossa saa aineksia oman identiteetin, elämäntarkoituksen ja jumalasuhteen rakentamiseen. Partiolaiselle muodostuu käsitys eettisesti oikeasta ja väärästä sekä kyky ja halu toimia oikeaksi pitamiensä asioiden puolesta.

Partiolainen uskaltaa heittäytyä uusiin ja erilaisiin tilanteisiin, ja hän käyttää luovuuttaan. Hän leikkii, käyttää mielikuvitustaan ja löytää toimivia ratkaisuja erilaisiin pulmatilanteisiin. Partiolainen tarttuu toimeen. Partiolainen osaa antaa ja hyödyntää saamaansa palautetta. Hän suhtautuu tulevaisuuteensa toiveikkaasti ja tavoitteellisesti.

Elämönhallinta

- Terveiden elintapojen edistäminen
- Luovuus ja kekseliäisyys
- Toimeen tarttuminen
- Käsitys oikeasta ja väärästä
- Oman maailmankatsomuksen muodostaminen
- Oman jumalasuhteen etsiminen

Suhde toisiin ihmisiin

Partiolainen auttaa ja pitää huolta toisista ihmisistä, vaikkei se olisi oman välittömän edun mukaista. Hän ymmärtää, että yhdessä tekemällä saa aikaan suurempaa. Partiolainen arvostaa erilaisuutta ja ymmärtää, että on monenlaisia ihmisiä ja maailmankatsomuksia. Partiolainen osaa toimia erilaisten ihmisten kanssa. Hän osaa ilmaista tunteitaan ja mielipiteitään tilanteeseen sopivalla tavalla. Partiolainen on rehti ja rehellinen. Oikeudenmukaisuus ja sen edistäminen ovat partiolaiselle tärkeitä.

- Ihmisyuden näkeminen arvokkaana
- Erilaisuuden näkeminen rikkautena
- Kyky asettua toisen asemaan
- Yhteisvastuullisuus
- Reiluus ja suoraselkäisyys, oikeamielisyys
- Omien tunteiden ja mielipiteiden ilmaiseminen tilanteeseen sopivalla tavalla

Suhde yhteiskuntaan

Partiolainen osaa toimia yhteiskunnassa, ottaa selvää arkielämän asioista ja vaikuttaa niihin. Hän osaa ottaa erilaisia rooleja johtajana ja johdettavana erilaisissa organisaatioissa ja yhteisöissä. Partiolainen ymmärtää virallisia ja epävirallisia päätöksentekojärjestelmiä. Hänellä on organisaatiolukutaitoa. Partio kehittää johtamis- ja vaikuttamistaitoja, kuten aloitteellisuutta, vastuullisuutta, järjestelmällisyyttä, tavoitteenasettelua ja organisointikykyä. Partiolaista kiinnostaa yhteisten asioiden hoitaminen. Hän huomaa epäkohdat ja tarttuu niihin asioiden korjaamiseksi. Partiolainen haluaa sitoutua osaksi yhteisöjään ja yhteiskuntaa. Partiolainen tuntee ja viljelee omaa kulttuuriaan ja on kiinnostunut myös muista kulttuureista ja arvostaa niitä. Partiolainen mieltää olevansa osa ihmiskuntaa ja tuntee globaalia vastuuta.

- Kyky toimia ryhmässä ja ryhmää laajemmassa organisaatiossa
- Kyky ja halu osallistua yhteisten asioiden hoitamiseen
- Oman ja muiden kulttuurien arvostus
- Ymmärtää itsensä osaksi paikallista, kansallista ja kansainvälistä yhteisöä
- Sitoutumisen ja vastuun merkityksen ymmärtäminen

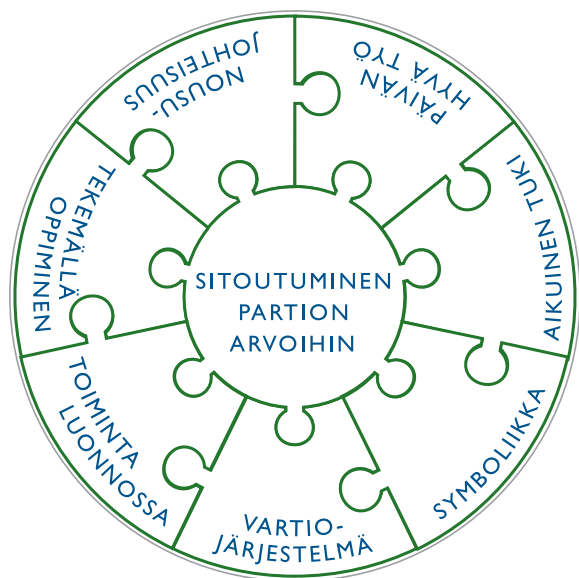
Suhde ympäristöön

Partiolainen osaa liikkua ja toimia erilaisissa toimintaympäristöissä. Hän kunnioittaa ja tuntee luontoa. Partiolainen kokee olevansa osa luontoa ja viihtyy siellä. Partiolainen on kiinnostunut myös asuin- ja toimintaympäristönsä hyvinvoinnista, siisteydestä ja viihtyisyydestä. Hän huolehtii elinympäristön säilymisestä myös tuleville sukupolville. Hän noudattaa kestävän kehityksen periaatetta.

- Positiivinen, emotionaalinen ja suora luontosuhde
- Kyky liikkua ja toimia suomalaisessa luonnossa: metsässä, merellä, tunturessa
- Luonnonsuojelun tarpeen ja omien edistämismahdollisuuksien tiedostaminen
- Vastuu elinympäristöstä
- Luonnon kunnioittaminen

1.3 Partiomenetelmä

Partiomenetelmä vastaa kysymykseen, miten partiossa päästään päämäärään. Se siis kuvaa yleisellä tasolla ne toimintatavat, joilla kasvatetaan ”kunnan kansalaisia”. Suomalainen partiomenetelmä pohjautuu maailmanjärjestöjen, WAGGGSin ja WOSMin, partiomenetelmiin. Partiomenetelmä on kokonaisuus, jossa kaikki osat ovat yhtä tärkeitä. Kaikkien osien tulee olla mukana partiotöinnässä. Tämän ei tarvitse toteutua tietenkään joka hetki vaan toiminnan kokonaisuudessa. Niinpä yksittäistä tapahtumaa ei voi suunnitella partiomenetelmän mukaan, mutta kokonaisuuksia kuten partiolieiriä tai vartion toimintasuunnitelmaa voidaan suunnitella ja arvioida partiomenetelmän määrittelyä käyttäen ovatko kaikki osa-alueet toiminnassa mukana.

Partiomenetelmä koostuu kahdeksasta osa-alueesta

Partiomenetelmä on partiolle valittu kasvatuskeinojen kokonaisuus. Osan näistä keinoista, kuten toiminnan luonnossa, on jo B-P aikanaan valinnut. Toiset keinot, kuten tekemällä oppiminen, on kiteytetty myöhemmin tähän muotoon.

Partiomenetelmä kokonaisuutena on partiossa kuitenkin muodostunut jo perinteeksi. Se on suunnilleen samanmuotoinen kaikissa partiojärjestöissä.

Tärkeää on, että partiomenetelmän kaikkia keinoja käytetään lasten ja nuorten toiminnassa. Partiomenetelmä ei toimi, jos jokin sen osa-alue ei toteudu. Sen osa-alueita ei voi laittaa tärkeysjärjestykseen. Kyseessä on kokonaisuus, ja minkä tahansa osa-alueen puuttuminen vaikuttaa kokonaisuuteen. Vertailukohtana voidaan käyttää esimerkiksi auton toimintaa: siinä on useita eri osa-alueita, esimerkiksi ohjaus, voimansiirto, jarrut, kori ja sisustus. Auto tarvitsee kaikkia niitä, vaikka jarrua ei koko ajan painettaisikaan. Auton toiminnan kannalta ei voi sanoa, mikä niistä on tärkein. Ne muodostavat kokonaisuuden, joka toimii yhdessä.

 Tässä on partiomenetelmä kuvattu lyhyesti. Katso luvusta 1.4 miten partio-ohjelma näitä tarkentaa.

Sitoutuminen partion arvoihin

Partiolaisen lupaus, ihanteet ja tunnus kuvaavat partion arvoja. Niiden kautta partiolainen sitoutuu partion arvoihin.

Symboliikka

Symboliikka tekee näkyväksi partion syvintä sisältöä. Se vahvistaa koettua ja luo odotuksia tulevalta. Symboliikan käyttäminen yhdistää yksittäisen partiolaisen omaan ryhmäänsä, lippukuntaansa ja maailmanlaajuiseen partioliikkeeseen. Symboliikka sisältää kuvallisia ja sanallisia tunnuksia, nimistöä, värejä, materiaaleja, tapoja ja toimintoja. Symboliset viitekehukset kokoavat symboliikkaa ymmärrettäväksi kokonaisuuksiksi.

Nousujohteisuus

Jokainen yksilö saa partiossa sopivan haasteellisia tehtäviä. Ikäkauteen sopiva ohjelma auttaa kasvamaan.

Vartiojärjestelmä

Partiossa toimitaan vertaisryhmissä, joissa päätetään yhdessä asioista ja jaetaan vastuuta. Näissä pienryhmissä lapsi ja nuori kasvavat toimimaan ryhmän jäsenenä.

Tekemällä oppiminen

Tekemällä oppiminen on lapsen ja nuoren luonnollinen tapa oppia. Partiossa opitaan kokemuksen ja tekemisen kautta.

Aikuinen tuki

Partiossa lapset, nuoret ja aikuiset toimivat yhdessä. Aikuinen on tukemassa lapsen ja nuoren kasvua, osallistumista ja vaikuttamismahdollisuuksia.

Päivän hyvä työ

Partiossa lapsi ja nuori kasvavat ottamaan vastuuta itsestään ja muista. Toisten hyvinvointiin tähtäävä toiminta palvelee yhteisöllisyyttä ja yhteisöjä.

Toiminta luonnossa

Partiossa lapsi ja nuori toimivat luonnossa. Luonto on elämyksellinen toiminta- ja oppimisympäristö.

1.4 Partio-ohjelma

Partio-ohjelma konkretisoi millaista on partiomenetelmän mukainen toiminta nykyisin suomalaisessa kulttuurissa.

Lippukunnan ensisijainen tehtävä on partio-ohjelman toteuttaminen eli ikäkausitoiminnan järjestäminen. Tätä tehtävää lippukunta voi mielekkäästi toteuttaa myös toisten lippukuntien ja piirin kanssa yhteistyössä. Lippukunnat ja niiden toimintaympäristöt ovat erilaisia, mutta niiden jäsenistön, eli lasten ja nuorten, kehitysvaiheet ja -haasteet ovat samat. On oleellista, että lippukunnasta löytyy koulutettuja johtajia, jotka ymmärtävät ikäkausitoiminnan kokonaisuuden ja kykenevät arvioimaan yhdessä lippukunnan koko johtajiston kanssa yhteisen toiminnan kasvatuksellisuutta ja varmistamaan kaikkien ikäkausien tasapuolisen huomioimisen. Kärjistäen voi ajatella, että kaikki mitä lippukunnassa tapahtuu, on viime kädessä ikäkausitoimintaa tai ainakin tukee sitä. Kaikki ikäkaudet ovat yhtä arvokkaita. Siten minkään ikäkauden ohjelman toteuttaminen ei saisi estää tai oleellisesti vaikeuttaa toisen ikäkauden ohjelman tavoitteellista toteuttamista. Näin ollen lippukunnan yhteinen toiminta tulisi rakentaa siten, että kaikki ikäkaudet voivat sen puitteissa toteuttaa omaa ohjelmaansa.

Partio-ohjelmaa ovat myös piirin, keskusjärjestön ja maailmanjärjestöjen lapsille ja nuorille järjestämä toiminta: piirileirit, PT-kisat, maailmanjamboreet... Mitä vanhempi ikäkausi, sitä tärkeämmän osan partio-ohjelmaa keskusjärjestön ja piirin ohjelmatapahtumat muodostavat.

Myös se, että vaeltaja osallistuu esimerkiksi piirileirille työtehtäviin tai tarpojen taitopäivään järjestäjänä on osa hänen partio-ohjelmaansa.

Nykyisessä partio-ohjelmassa kukin ikäkaus antaa partiolupauksen. Sitoutuminen partion arvoihin konkretisoituu lupauksenannossa, tietysti lupautua, ihanteita ja tunnusta käsitellään myös ennen lupauksenantoa ja sen jälkeen.

Lue lisää kappaleesta 3.1

Partio-ohjelma tarjoaa lippukuntien käyttöön esimerkiksi nimikkeitä, merkkejä ja tarinoita.

Lue symboliikasta lisää kappaleesta 3.2

Lapset ja nuoret toimivat ikäkausikohtaisissa ryhmissä. Mikäli lippukunnassa on esimerkiksi vain yksi vaeltaja, niin vaeltajatoimintaa voi toteuttaa yhteistyössä naapurilippukuntien kanssa, myös piiri voi järjestää vaeltajatoimintaa. Ikäkausijaossa toteutuu osaltaan nousujohteisuus. Partio-ohjelma tarkentaa vartiojärjestelmää: millaisissa vartioissa toimitaan ja miten niitä johdetaan.

Lue lisää kappaleesta 2.4.

Partiossa aikuinen tarkoittaa yli 22-vuotiasta. Aikuinen ei enää ole partio-ohjelman varsinaista kohderyhmää eikä kuulu mihinkään ikäkauteen. Aikuisen tehtävä partiossa on mahdollistaa lasten ja nuorten toiminta. Ennen kaikkea aikuinen on kasvattaja. Hän sitoutuu partion arvoihin ja johtaa esimerkillään. Hän toimii toiminnan mallina ja samastumiskohteena. Aikuinen on sopivasti läsnä: Aikuinen tuki eri ikäkausissa tarkoittaa eri asioita, lisää tietoa on luvussa 2.4.

Useat partio-menetelmän osat näkyvät ohjelmassa aktiviteettien kautta. Partio-ohjelmassa mainittujen aktiviteettien lisäksi kaikki muukin, mitä lapset ja nuoret partiossa tekevät, on osa partio-ohjelmaa: esimerkiksi leirillä lipunnosto, teltan pystyttäminen ja iltanuotio, viikkotoiminnassa leikit ja kolon siivoaminen. Partio-ohjelmassa vähintään yhtä tärkeää kuin aktiviteettien tekeminen on se, miten toimitaan: ikäkausijako, vartioiden koko, aikuisen rooli jne. Aktiviteettien tekemisessä on kolme vaihetta: ensin suunnitellaan, sitten tehdään ja lopuksi arvioidaan mitä tehtiin ja mitä siitä opittiin.

Partio-ohjelmassa on kullekin ikäkaudelle sopivan haasteellisia aktiviteetteja. Samoja taitoja harjoitellaan yhä vaativammin tavoittein. Näin toteutuu partion nousujohteisuus.

Partio-ohjelman aktiviteetit kannustavat tekemällä oppimiseen. Kaikkiin aktiviteetteihin kuuluu oleellisesti aktiviteetista päättäminen, etukäteissuunnittelu ja jälkiarviointi. Arviointiin kuuluu paitsi sen pohdinta, miten homma toimi, myös sen pohtiminen, mitä siitä opittiin. Pohtimalla kokemuksaan partiolainen saavuttaa syvemmän ymmärryksen oppimastaan. Tekemällä oppimista sovelletaan ikäkauden mukaan, ja kukin tekee ikäkauteensa sopivia ja riittävän haastavia aktiviteetteja. Aktiviteeteista riippuen tarvitaan myös aikuisen tukea, toimintamalleja ja työkaluja. Tekemällä oppimiseen kuuluu myös virheistä oppiminen. Erityisesti aikuisen tehtävänä on huolehtia, että erehdykset käännetään oppimiskokemuksiksi.

Partio-ohjelma tarjoaa esimerkkejä epäitekkästä toiminnasta, ja palvelusenteesta. Näin myös partiomenetelmän osa päivän hyvä työ toteutuu aktiviteettien kautta.

Toiminta luonnossa ja luonnossa selviytymisen taitojen kartuttaminen kasvattavat lasten ja nuorten itsetuntemusta ja itseluottamusta. Luonto tarjoaa myös moninaisia mahdollisuuksia hiljentymiseen ja maailman-kaikkeuden suuruuden kokemiseen. Useat aktiviteetit on toteutettavissa vain luonnossa, vielä useammat mahdollisia toteuttaa luonnossa.

Ei ole tarkoitus, että lippukunnassa toteutetaan vain ohjelman kunkin ikäkauden aktiviteetteja erikseen. Esimerkiksi lippukunnan joulujuhla, vuosijuhla tai muistelemispäivätilaisuus parhaimmillaan tarjoavat kaikille ikäkausille heidän ohjelmansa mukaisia asioita. Vanhemman ikäkauden vastuunotto nuoremman ikäkauden aktiviteetin toteuttamisesta retkellä tai leirillä on mielekästä ja voi hyvin toteuttaa kummankin ikäkauden ohjelmaa. Vanhemmille ikäkausille tulee kuitenkin olla tarjolla muitakin kuin johtamisaktiviteetteja esimerkiksi leirin puitteissa.

Katso aktiviteettien kuvaukset ikäkausikohtaisista osista.

2 Ikäkaudet

Partio-ohjelma Suomessa on suunniteltu 7-22 -vuotiaalle eli kattamaan koko peruskouluajan sekä koko nuoruusvuosien kehityksen vuodet. Partiotkasvatus on oheiskasvatusta kodin ja koulun rinnalla. Partiotuominnan kohderyhmässä on haluttu pitäytyä kouluikäisissä, mikä määrittelee kohderyhmän alarajan. Koska partion tavoitteena on olla mukana kasvattamassa lapsista ja nuorista yhteiskuntaa rakentavia aikuisia, on partion kohderyhmä katsottu tarpeelliseksi nyky-Suomessa ulottaa nuoriin aikuisiin. Harva 18-vuotias kokee vielä olevansa täysivaltaisesti aikuinen. Aikuistuminen ei tapahdu päivässä, viikossa tai edes vuodessa. Lain määrittelemästä täysi-ikäisyydestä usein vasta alkaa aikuistumisprosessi, jota partio haluaa vielä olla tukemassa. Niinpä ohjelma on ulotettu noin 22 vuoden ikään, jonka muun muassa nuorisopsykiatria näkee psyykkisen aikuistumisen iäksi.

Kohderyhmä on jaettu viiteen ikäkauteen siten, että fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen kehitys huomioon ottaen mahdollisimman samankaltaisessa kehitysvaiheessa olevat kuuluisivat samaan ikäkauteen. Siten heidän kehitystarpeensa ja haasteensa ovat siinä määrin samanlaisia, että niihin voidaan vastata samoissa toimintaryhmissä samantapaisin keinoin. Tämä on toki haastavaa: tiedetäänhän kehityksen nopeatahtiset vaihtelut erityisesti nuoruusiän kynnyksellä, yksilöllisen kehityksen suuret vaihtelut sekä poikien ja tyttöjen kehityksen eritahtisuus. Sen vuoksi ohjelman sisään on tiettyihin kohtiin rakennettu joustovaraa lippukunnan soveltamista varten (seikkailija → tarpoja ja tarpoja → samoaja).

2.1 Ikäkaudet lyhyesti

Partio-ohjelmassa käytössä olevat ikäkaudet:

- sudenpennut 7-9 v
- seikkailijat 10-12v
- tarpojat 12-15v
- samoajat 15-17v
- vaeltajat 18-22v

Innokkat sudenpennut lähtevät mukaan tarinoiden maailmaan (7–9-vuotiaat)

Sudenpentu on innokas, reipas ja riehakas, mutta myös herkkä. Koulun aloitus on tuonut hänelle uusia sosiaalisia ja psyykkisiä haasteita. Sudenpentu on selvästi vielä lapsi, jolle leikki on arkea ja mielikuvitus vahvaa, ajattelu tapahtuu toimien, aistien ja ääneen puhuen. Sudenpentu on turvallisuudentunteen ylläpidossaan vielä hyvin kiinni aikuisessa, jos ei enää vanhempien niin muutoin tutun aikuisen jatkuva läsnäoloa ja ohjaamisessa. Sudenpentuohjelmassa otetaan tuntumaa monenlaisen partioon kuuluvaan tekemiseen. Ensimmäiset kokemukset retkeilystä ja leirielämästä myös yleensä saadaan sudenpentuvuosina. Sudenpentujen ryhmä on nimeltään lauma, jota johtaa aikuinen tai ainakin vaeltajajäsenen akela.

Kehitysvaihetta kuvaavaa

- Innokkuus
- Reippaus
- Mielikuvitus
- Herkkyys
- Riehakkuus
- Yksipuolinen maailmankuva

Toimintaa kuvaavaa

- Puuhaaminen!
- Tarinat
- Tutustuminen, harjaantuminen
- Ohjeiden mukaan toimiminen

Seikkailijat kaipaavat toimintaa ja retkiä (10–12-vuotiaat)

Seikkailija on toimelias, neuvokas, oikeudenmukainen ja yhteistyökykyinen. Hänellä on energiaa tiedollisiin, sosiaalisiin ja liikunnallisiin haasteisiin. Koulunkäynti on jo tullut tutuksi, alkuopetuksen perustaidot on saavutettu. Ikätoverien merkitys alkaa korostua. Kaverisuhteissa toisen luonteella ja kiinnostuksenkohteilla on jo enemmän merkitystä. Seikkailijaohjelman ydin on opetella vartiona toimimista (vielä vahvasti aikuisemman johtajan ohjaamana) sekä perusretkeily- ja partiotaitoja. Seikkailijat toimivatkin joukkueena, joka tilanteen mukaisesti jakautuu pienempiin usein tilannekohtaisiin vaihtuviin vartioihin. Näissä opetellaan vertaisryhmän perustaitoja: toisen kuuntelemista, neuvottelemista, yhdessä tekemistä, tasan jakoa, oikeudenmukaisuutta jne. Kukin vuorollaan opettelee myös johtajuuden aakkosia toimintatuokioissa joukkuetta johtavan aikuisemman partiojohtajan, sammon, opastuksella.

Kehitysvaihetta kuvaavaa

- Toimeliaisuus
- Neuvokkuus
- Itsekontrolli
- Oikeudenmukaisuus
- Yhteistyö

Toimintaa kuvaavaa

- Tekemistä!
- Mallien mukaan toimiminen

Tarpojilla murrosikä tuo omat haasteensa (12–15-vuotiaat)

Tarpoja on liikkeelle päästyään innostuva, vahvasti tunteva, liikkeissään äkkinäinen, tilaa tarvitseva ja reiviiriään suojeleva, toiminnallinen, koikeilunhaluinen ja tunneherkkä. Hänellä on omia ideoita ja mielipiteitä, vaikka ehkä ei aina pitkäjänteisyyttä niiden toteuttamiseen. Murrosiän biologinen kehitys on voimakkaimmillaan, työllä ja pojilla eri tahdissa.

Tarpojaikäiselle aiemmin tehty on herkästi lapsellista, nyt tarvitaan jotain toisenlaista. Ikään kuuluu irtiotto omista vanhemmista. Aikuisia

kohtaan ylipäättään ollaan kriittisiä ja tahdotaan tehdä itse, mutta aikuinen tarvitaan todistamaan tätä itse tekemistä ja edustamaan jotain mitä kohtaan voi olla kriittinen. Hieman itseä vanhempi nuori kelpaa aikuista paremmin käytännön toimintaan esikuvaksi.

Tähän ikäkauteen on rakennettu koko ikäkausitoiminnan ehkä monimutkaisin ja haastavin johtamisjärjestely, jossa samoajaikäiset toimivat pienryhmien vertaisjohtajina vastaten käytännön toiminnasta ja tekemisestä, ja opetellen toisissaan pienryhmän johtamista osana omaa ohjelmaansa. Heitä molempia vahvasti omalla tavallaan tukee yhtä aikaa läsnä ja taustalla oleva aikuinen luotsi. Tämä on ikäkausitoiminnan tärkeimpiä aikuisen tehtäviä.

Kehitysvaihetta kuvaavaa

- Spontaanisuus, innostuminen
- Hämmennys
- Suojautuminen
- Herkkänahkaisuus, arkuus
- Lyhytjänteisyys
- Mielialojen vaihtelu

Toimintaa kuvaavaa

- Kokeilemista!
- Tietojen ja taitojen syventämistä
- Pystyy tekemään itsenäisemmin ja ryhmässä toisten kanssa
- Todellisia haasteita
- Aktiivista toimintaa koko ajan

Samoajat kaipaavat toimintaa ja samanhenkisiä ihmisiä ympärilleen (15–17-vuotiaat)

Samoaja on aktiivinen ja aatteellinen, etsivä ja energinen, kyseenalais-tavakin. Biologinen kehitys alkaa jo tasoittua. Hän selviytyy itsenäisesti tilanteista ja kykenee toimimaan erilaisissa ryhmissä. Hän osaa jo opettaa muille, samalla kun haluaa kehittää itseään. Samoaja elää vahvinta omaa

nuoruusikänsä. Oma maailmakuva ja siihen kuuluva eettinen pohdinta tulee osaksi arkipäivää, mielipiteet ovat vahvoja ja ehdottomia.

Samoajaohjelman keskeinen tehtävä on tukea tätä nuoruusiän kehitystä todellisen tekemisen ja toisaalta elämän tutkailun, uusien elämysten ja kokemusten sekä partioreviirin laajenuksen kautta. Samoajaohjelmaan kuuluu myös ryhmänohjaajakoulutus, jossa aiempaa vahvemmin opetellaan johtamista pienryhmässä ja kouluttautumista partiossa.

Samoajien oma ryhmä, samoajavartio, on vertaisjohtettu ryhmä, jonka toimintaa tukee luotsi. Samalla samoajat toimivat vartionjohtajina tarpojavartiolle tai omissa samoajavartiossaan. Johtamisen harjoittelua ohjaa niin ikään ohjaa luotsi. Samoajajäissä toimintaympäristö laajenee alueen ja piirin toimintaan. Samoajatoiminnan järjestämistä kannattaa soveltaa realiteettien mukaan. Vartio voidaan koota useamman lippukunnan samoajista tai samoajat voivat luotsin tuella järjestää alueellisia kokoontumisia, jossa pääsevät löytämään samanhenkisiä ystäviä. Vartion kokoontumiset voidaan järjestää viikoittaisten kokousten sijaan esim. joka toinen viikko. Samoajaohjelman hyvä toteutuminen edellyttää osallistumista oman lippukunnan ulkopuolisiin piiriin ja keskusjärjestön samoajatapahtumiin.

Kehitysvaihetta kuvaavaa

- Aatteellisuus
- Aktiivisuus
- Energisyys
- Etsiminen
- Kyseenalaistaminen, kapinointi

Toimintaa kuvaavaa

- Omaa toimintaa!
- Soveltaminen

Vaeltajat matkaavat kohti suurempia haasteita (18–22-vuotiaat)

Vaeltaja on vastuullinen, suunnitelmallinen, itsenäinen ja pitkäjänteinen. Nuoresta kasvaa vähitellen aikuinen. Nuoruusiän biologinen kehitys on jo ohi, mutta psyykkinen sopeutuminen vielä jatkuu. Vaeltaja kehittää taitojaan pitkäjänteisesti ja voi ottaa jo vastuuta muista. Hän haluaa hypätä mukaan uusiin haasteisiin. Osa näistä, joskus suurikin osa voi olla erilaisia johtamis- ja vastuutehtäviä. Toivottavasti ei kuitenkaan kaikki, nuori aikuinen tarvitsee elämässään muitakin uusia taitoja kuin johtaminen, tilanteiden organisointi ja nuorempien kasvattaminen.

Vaeltaja ei enää tarvitse viikoittain kokoontuvaa omaa vartiota (sellainenkin voi olla). Vaeltaja voi sujuvasti kuulua useampiin vertaisryhmiin, esim. tiettyä projektia tai tapahtumaa varten koottuun määräaikaiseen ryhmään ja pitkäjänteisemmin mutta löyhemmin rakentuneeseen vertaisryhmään. Vaeltajaryhmien johtaminen järjestyy ryhmän sisältä päin todellisena vertaisjohtajuutena.

Vaeltajan ohjaaminen on aiempaa yksilöllisempää. Vaeltajaluotsia tarvitaan peiliksi, kannustajaksi, sparraajaksi, rohkaisijaksi, muuten vaan kyselijäksi, jotta kaikelle partiotekemiselle hahmottuisi vaeltajan mielellä jokin yhteys ja tavoite, vaelluskartta.

Kehitysvaihetta kuvaavaa

- Jäsentyminen
- Vakiintuminen
- Etsiminen, valinnat, ratkaisut, epäily, maailmankuvan valinta
- Suuri henkinen kasvu
- Oman linjan, elämäntavan löytö
- Itsenäistyminen
- Vastuullisuus
- Pitkäjänteisyys

IKÄKAUSI	KASVUHAASTEET	PARTION VASTAUKSET KASVUHAASTEISIIN
Sudenpentu	<ul style="list-style-type: none"> ■ tarvitsee jatkuvaa ohjausta, apua ja tukea ■ harjoittelee ryhmään kuulumista ■ motivoituu konkreettisista asioista ■ harjoittelee itsestään ja tavaroistaan huolehtimista 	<ul style="list-style-type: none"> ■ akela aikuinen tai vaeltaja ■ akelan tehtävänä on tehdä sudenpentu näkyväksi laumassa ■ saa paljon merkkejä ja kohtuullisen nopeasti ■ toiminta retkellä ja luonnossa harjoituttaa tähän
Seikkailija	<ul style="list-style-type: none"> ■ tarvitsee toimintansa tueksi selkeät säännöt ja mallit ■ harjoittelee pienryhmässä toimimista ■ on kiinnostunut ja halukas kokeilemaan eikä muu kehitys vie oppimiselta energiaa 	<ul style="list-style-type: none"> ■ aikuinen tai vaeltajaikäinen sampo kykenee ohjaamaan pienryhmätoimintaan selkeillä ohjeillaan ■ joukkue jakaantuu toimimaan pienemmissä ryhmissä ■ retkeily- ym. peruspartiotaitoja opetellaan painotetusti
Tarpoja	<ul style="list-style-type: none"> ■ murrosiän biologinen kehitys voimakkainta, muuttuvan minän haltuunotto, sosiaalisuus murroksessa, tarvitsee rauhaa kehittyä ■ psyykkinen taantuma vie voimavaroja ■ tarvitsee ikätovereita joihin liittyä, muutamaa vuotta vanhempaa esikuvaa itsetuntonsa vahvistukseksi sekä aikuista tueksi mielialan vaihteluissa ja epävarmuuden tunteessa ■ tyttöjen ja poikien kehityserot suurimmillaan ■ vastakkainen sukupuoli kiinnostaa 	<ul style="list-style-type: none"> ■ sosiaalisesti helppoa toimintaa: tuttu ryhmä, ei yksin esille ■ ei panosteta uusien asioiden opetteluun vaan ennemminkin vanhojen taitojen syventämiseen ja laajentamiseen ■ oma vartio, samoajaikäinen vj ja aikuinen luotsi ■ tytöt ja pojat eri vartioissa ■ koko ikäkauden tarpojatapaamiset KITT
Samoaja	<ul style="list-style-type: none"> ■ tarve kyseenalaistaa, kapinoida, haastaa, kokeilla itse, olla oikeassa, onnistua ■ tarve uusiin kavereihin ja liittyä samanhenkisten seuraan 	<ul style="list-style-type: none"> ■ aikuinen luotsi vastaanottamassa kyseenalaistamista, kapinointia, haastamista, antamassa mahdollisuuden kokeilla, ottamassa vakavasti ja tukea onnistumisessa ■ mahdollisuus projektiluonteisiin johtamistehtäviin ■ lippukunnasta ulos, jotta saa uusia kontakteja ja löytää samanhenkistä seuraa
Vaeltaja	<ul style="list-style-type: none"> ■ oman itsenäisen elämän aloittaminen ■ oman elämäntyyliä löytäminen ja vakiinnuttaminen ■ tarve etsiä rajojaan, kokeilla mihin pystyy 	<ul style="list-style-type: none"> ■ aikuinen luotsi tukena partiopesteissä, sekä varmistamassa onnistumisia ja auttamassa epäonnistumisten jäsentämisessä ■ virikkeitä ja vertaistukea arvojen ja eettisten kysymysten työstämiseen ■ mahdollisuus toimia pitkäjänteisissä johtamistehtävissä

Toimintaa kuvaavaa

- Yhdessä uusiin haasteisiin!
- Osaa niin, että voi myös ottaa vastuuta muista
- Pitkäjänteisyys taitojen kehittämisessä

Partio-ohjelmassa on vastattu eri-ikäisten kasvuhaasteisiin monin eri tavoin niin tekemisten kuin rakenteidenkin kautta. Näistä partion vastauksista joitakin keskeisiä on koottu oheiseen taulukkoon.

Siirtymävaiheet

Ikäkaudesta toiseen siirtyminen on lapselle ja nuorelle tärkeä paikka. Siirtymävaiheessa moni asia muuttuu nuoren partiolaisen harrastuksessa, esim. ohjelman rakenne ja luonne, ryhmän rakenne ja johtajuuden laatu, ikäkauden kasvatustavoitteet. Ohjelma on rakennettu niin että muutoksiin valmistaudutaan ja että muutokset kohdataan vähitellen, toisaalta kuitenkin selvästi, jotta partiolainen huomaa kasvaneensa ja siirtyneensä uuteen vaiheeseen. Lippukunnilla ja eri ikäkausilla on omia siirtymään liittyviä tapoja. Tällaisia ovat esimerkiksi siirtymätapahtuman järjestäminen, siirtymäaktiviteettien tekeminen, uusiin johtajiin tutustuminen ennakkoon tai siirtymäkaste. Lisää tietoa kunkin ikäkauden siirtymästä löydät ikäkausikohtaisista oppaista kohdasta siirtymä.

2.2 Kasvatustavoitteet ikäkausittain

Ikäkausikohtaiset kasvatustavoitteet kertovat, mitä yleiset kasvatustavoitteet ovat kussakin ikäkaudessa. Ne siis kuvaavat sen tavoitetason, joka pyritään tavoittamaan ikäkauden päättyessä. Ne kuvaavat kyseisen ikäkauden kasvuhaasteen ja sen, mitä partio voi tähän tarjota. Partio-ohjelmaa kehitettäessä kasvatustavoitteet on huomioitu, ja ikäkausiohjelmat tarjoavat konkreettisen, ikään sopivan, partiomaisen tekemisen. Osa kasvatustavoitteista toteutuu tietyissä aktiviteeteissa. Toiset puolestaan näkyvät kokonaisvaltaisemmissa ratkaisuissa, kuten esimerkiksi ikäkausien johtamisessa tai yleisemmissä toimintatavoissa, kuten ryhmässä toimimisen tai erilaisissa ympäristöissä toimimisen avulla. Seuraavan aukeaman taulukossa vasemmanpuolimmaiseen sarakkeeseen on yleisistä kasvatustavoitteista nostettu muutama esimerkinomainen avainsana, joita ikäkausikohtaisesti avataan muissa sarakkeissa.

	SUDENPENNUT	SEIKKAILIJAT	TARPOJAT	SAMOAJAT	VAELTAJAT
Elämänhallinta - terveys, turvallisuus, aika, sitoumukset	<ul style="list-style-type: none"> Osaa huolehtia aikuisen avustuksella syömisestään, nukkumisestaan, tavarostaan, hygieniastaan yms. itselleen uusissa olosuhteissa. Haluaa liikkua ja ulkoilla. Osaa ja uskaltaa sanoa, miltä itsestä tuntuu. Osaa kuunnella ohjeita ja toimia saamiensa ohjeiden mukaan. Osaa noudattaa totuttuja turvallisia tapoja ja tunnistaa vaaran. Pitää lupauksensa. 	<ul style="list-style-type: none"> Pärjää ryhmänsä kanssa erilaisissa olosuhteissa. Osaa huolehtia syömisestään, nukkumisestaan, hygieniastaan, ulkoilustaan. Kykenee kestämään erilaisia tunteita ja toimimaan niistä huolimatta. Toimii tutuissa tilanteissa oma-aloitteisesti opitun mallin mukaisesti. Osaa kieltäytyä päihteistä. Osaa tehdä sopimuksia ja pysyy niissä. 	<ul style="list-style-type: none"> Pärjää kaverinsa kanssa tai tuetusti yksinkin erilaisissa olosuhteissa. Ymmärtää ravinnon, unen, ulkoilun ja liikkumisen merkityksen jaksamiselle ja osaa toimia sen mukaan. Pitää kiinni sopimuksistaan, vaikka mielipide vaihtuisi. Pystyy toimimaan tunne-myrskyistä huolimatta. Tunnistaa omaa turvallisuuttaan uhkaavia tekijöitä. Ymmärtää päihteiden vaikutukset toimintakykyyn ja osaa kieltäytyä päihteistä myös sosiaalisen paineen alla. Toimii aloitteellisesti yllättävissä ja epämiellyttävissäkin tilanteissa. 	<ul style="list-style-type: none"> Pärjää yksinkin uusissa ja erilaisissa tilanteissa. Osaa ylläpitää fyysistä ja psyykkistä hyvinvointiaan. Pystyy tekemään sarjan toisiinsa liittyviä sopimuksia ja päätöksiä ja pysymään niissä. Säilyttää harkinta- ja toimintakykynsä kuohuttavissakin tilanteissa. Pystyy jälkepäin palaamaan tilanteeseen. Huolehtii omasta fyysisestä, henkisestä ja seksuaalisesta turvallisuudestaan. Arvostaa päihteetöntä vapaa-ajan viettoa. 	<ul style="list-style-type: none"> Pärjää itsenäisesti elämässä. Valitsee terveyttä edistävän elämäntavan. Tiedostaa olevansa esimerkkinä elämäntavoillaan. Osaa sanoa ei ja huolehtii omasta jaksamisestaan. Osaa täysi-ikäisen ihmisen vastuullisen päihteiden käytön. Osaa ennakoida tilanteita ja tapahtumien kulkua ja varautua vaaratilanteiden varalta. Oivaltaa, että on viime kädessä vastuussa itseään ja elinympäristöään koskevista asioista
Itsetuntemus ja itsensä kehittäminen	<ul style="list-style-type: none"> Nauttii tyttönä tai poikana olemisesta. Tietää, mistä pitää ja mitä osaa. Haluaa oppia uutta, uskaltautuu kokeilemaan uusia asioita. 	<ul style="list-style-type: none"> Itsetunto vahvistuu. Saa tilaisuuksia arkiseen toimintaan kummankin sukupuolen kanssa ilman seksuaalisia paineita. Haluaa kehittyä myös niissä asioissa, joissa ei ole vahvimmillaan. Uskaltaa yrittää uudelleen. Oppii itsestään kokeilemalla monenlaista itseilmaisua. 	<ul style="list-style-type: none"> Kokee onnistumisen hetkiä. Säilyttää luottamuksen itseensä. Sopeutuu kasvuun ja muutoksiin itsessään. Saa kehittyä rauhassa. Uskaltaa eläytyä ja hypätä mukaan elämyksiin. 	<ul style="list-style-type: none"> Rakentaa käsitystä itsestään, esimerkiksi omista kyvyistään, luonteestaan, seksuaalisuudestaan ja taustastaan. Omaksuu arvioinnin osaksi toimintaansa. Uskaltaa heittäytyä mutta osaa myös lopettaa. 	<ul style="list-style-type: none"> Tunnistaa asenteitaan. Asettuu omaan aikuiseseen seksuaalisuuteensa ja ymmärtää antaa tarvittavan rauhan ja tuen toisessa kehitysvaiheessa oleville. Kartuttaa tietoaan, taitoaan ja tahtoaan tehdä asioita. Osaa asettaa itselleen realistisia tavoitteita. Uskaltaa laittaa itsensä likoon.
Maailmankatsomus	<ul style="list-style-type: none"> Harjoittelee hiljentymistä. Huomaa asioiden tärkeysjärjestyksiä. Haluaa toimia oikein. 	<ul style="list-style-type: none"> Osaa hiljentyä. Tutustuu partiossa tärkeänä pidettyihin asioihin partiolupauksen ja -ihanteiden kautta. Erottaa pilan ja sen, mitä oikeasti voi sanoa tai tehdä. 	<ul style="list-style-type: none"> Osaa hiljentyä omien ajatustensa ja elämää suurempien asioiden äärelle. Tunnistaa partion arvoja ihanteiden ja lupauksen kautta. Osaa toimia oikeaksi kokemansa puolesta, vaikka kaverit toimisivat toisin. 	<ul style="list-style-type: none"> Pohtii omaa elämänsä katsomustaan ja jumalasuhteitaan ja pystyy keskustelemaan niistä. Peilaa omia arvojaan partion arvoihin. Muodostaa omaa käsitystään oikeasta ja väärästä. 	<ul style="list-style-type: none"> Oma maailmankatsomus näyttäytyy käytännön toimintana. Oma tapa ja halu harjoittaa uskontoa löytyy. Tuntee partion arvopohjan. Huomaa oikean ja väärän suhteellisuuden. Käsitys oikeasta ja väärästä näkyy omassa toiminnassa.

Suhde toisiin ihmisiin

	SUDENPENNUT	SEIKKAILIJAT	TARPOJAT	SAMOAJAT	VAELTAJAT
Ihmistyden arvostaminen	<ul style="list-style-type: none"> Tietää, millaisia ihmisiä ja minkälaisia elinolosuhteita on muualla. 	<ul style="list-style-type: none"> Ymmärtää, että muualla olevilla on väliä. 	<ul style="list-style-type: none"> Ymmärtää, että ihmisten erilainen tausta ja ominaisuudet vaikuttavat heidän tapaansa toimia ja elää. 	<ul style="list-style-type: none"> Tunnistaa eron oman ja toisen maailman-katsomuksen välillä ja hyväksyy sen. 	<ul style="list-style-type: none"> Arvostaa ihmistä ja ihmisyttä, vaikkei hyväksy kaikkia toisen tekoja, mielipiteitä tai arvoja.
Rehtiys	<ul style="list-style-type: none"> Haluaa olla hyvä kaveri. Kohtelee tasapuolisesti toisia. 	<ul style="list-style-type: none"> Osaa luoda erilaisia ystävyysuhteita. Näkee oman osuutensa kiistatilanteissa. Puuttuu kiusaamiseen. 	<ul style="list-style-type: none"> Tunnistaa hyviä ja huonoja kavereisuhteita. Kohtelee kanssaihmisää tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti. 	<ul style="list-style-type: none"> Kykenee luomaan erilaisia ihmissuhteita. Tarttuu rohkeasti ennakkoluuloihin pyrkien niistä eroon. 	<ul style="list-style-type: none"> Ylläpitää omaa ihmissuhdeverkostoaan rehtiuden ja toisten huomioon ottamisen hengessä tunnistaa myös omat tarpeensa. Suoraselkäinen elämäntapa kaikilla tasoilla lähiyhteisöstä alkaen.

Suhde yhteiskuntaan

	SUDENPENNUT	SEIKKAILIJAT	TARPOJAT	SAMOAJAT	VAELTAJAT
Järjestäytyneen yhteispelin hallitseminen	<ul style="list-style-type: none"> Osaa toimia pienryhmässä aikuisen johdolla. Pystyy hoitamaan pieniä, tilapäisiä tehtäviä. Osaa kertoa aikuiselle, jos joku on pielessä. 	<ul style="list-style-type: none"> Osaa toimia pienryhmässä jäsenenä ja hetkittäin johtajana kokeneemman ohjauksessa. Osaa hoitaa pieniä pitkäaikaisempia vastuutehtäviä. 	<ul style="list-style-type: none"> Hallitsee pienryhmässä toimimisen. Osaa ottaa kantaa itseään koskeviin asioihin ja perustella kantansa. 	<ul style="list-style-type: none"> Syventää ymmärrystään ja kokemustaan pienryhmästä. Saa kokemusta myös pienryhmän johtamisesta. Ymmärtää julkisen päätöksenteon olevan ihmisten välisiä sopimuksia, joihin kaikilla on mahdollisuus ja oikeus vaikuttaa. Kykenee suunnittelemaan ja toteuttamaan itselleen sopivan kokoisen vastuutehtävän. 	<ul style="list-style-type: none"> Tunnistaa itselleen tyypillisen tavan olla ryhmän jäsenenä ja johtajana sekä kehittää niitä. Haluaa ja kykenee olemaan itse mukana vaikuttamassa yhteiskunnallisiin asioihin. Uskaltaa sitoutua itselleen sopiviin projekteihin tai pesteihin.
"Johonkin kuuluminen", sitoutuminen	<ul style="list-style-type: none"> Haluaa esiintyä ryhmänsä edustajana. Haluaa noudattaa yhteisiä sääntöjä, sopimuksia ja tapoja. 	<ul style="list-style-type: none"> Kokee yhteenkuuluvuutta. 	<ul style="list-style-type: none"> Haluaa toimia yhteiseksi hyväksi. Kokee itsensä osana ihmiskuntaa. 	<ul style="list-style-type: none"> Tunnistaa yhteisöjä, joihin kuuluu, ja oman paikkansa niissä. 	<ul style="list-style-type: none"> Sitoutuu yhteisöjensä arvoihin. Haluaa rakentaa yhteiskuntaa omalla panoksellaan.

Suhde ympäristöön

	SUDENPENNUT	SEIKKAILIJAT	TARPOJAT	SAMOAJAT	VAELTAJAT
Luontosuhde	<ul style="list-style-type: none"> Saa positiivisia kokemuksia, osaa liikkua ja toimia turvallisesti luonnossa. 	<ul style="list-style-type: none"> Hallitsee retkeilytaitoja, tuntee olonsa kotoiseksi lähialueensa luonnossa. 	<ul style="list-style-type: none"> Osaa ja haluaa liikkua luonnossa kaikkina vuodenaikoina ja erilaisissa olosuhteissa. 	<ul style="list-style-type: none"> Ymmärtää luonnon suuruuden. Selviytyy luonnossa myös poikkeuksellisissa olosuhteissa. Tiedostaa rajansa turvallisuuden kannalta. 	<ul style="list-style-type: none"> Ymmärtää luontokokemusten elämyksellisen merkityksen.
Vastuu elinympäristöstä	<ul style="list-style-type: none"> Osaa korjata omat jälkensä. 	<ul style="list-style-type: none"> Pitää huolta yhteisistä tavaroista ja tiloista. Osallistuu talkoisiin lähiympäristönsä hyväksi. 	<ul style="list-style-type: none"> Ymmärtää, miten oma toiminta vaikuttaa ympäristöön, ja haluaa toimia sen puolesta. 	<ul style="list-style-type: none"> Terve ymmärrys luonnon- ja ympäristön-suojelusta. Osaa mukauttaa oman toimintansa suhteessa ympäristöön. 	<ul style="list-style-type: none"> Ymmärtää toimintansa ja valintojensa merkitykset ympäristön kannalta myös globaalisti ja pitkällä tähtäimellä.

Kehityksen eri osa-alueet

Partiotoiminnassa tavoitteena on lapsen ja nuoren kokonaisvaltainen kehitys, kehityksen eri osa-alueet tasapuolisesti ja monipuolisesti huomiioon ottava toiminta. Nämä kehityksen osa-alueet ovat myös suomalaisen partio-ohjelman taustalla. Kehityksen osa-alueita on partion maailmajärjestöjen WAGGGS ja WOSM kasvatusohjelmissa eroteltu seuraavasti:

WOSMin Youth Programme Policy tunnistaa viisi kehityksen osa-alueita:

- sosiaalinen kehitys (social development)
- fyysinen kehitys (physical)
- älyllinen kehitys (intellectual)
- emotionaalinen eli tunne-elämän kehitys (emotional)
- hengellinen kehitys (spiritual)

Kaikki nämä yhdessä auttavat yksilön luonteen (character) muodostumisissa.

WAGGGSin vastaava lista sisältää myös kuudennen: moraalisen kehityksen (moral development)

Kehityksen osa-alueita on vaikea tarkastella yksittäin, toisista irrallaan. Kyse on usein enemmän keskinäisistä painotuksista. Sama tekeminen vaikuttaa monella kehityksen osa-alueella, joskin ehkä harvoin kaikkiin tasapuolisesti. Ikäkausikohtaisissa kasvatusavoitteissa on pyritty huomiomaan tasapuolisesti eri osa-alueita painottavat tavoitteet.

Fyysisen kehityksen alueella merkittävin vaihe on puberteetti, joka ajoittuu useimmilla tarpojakään. Tämä raju, paljon energiaa vaativa, fysiologinen muutos lapsesta nuoreksi on fyysisesti suhteellisen nopeatahtinen, mutta siihen sopeutuminen psyykkisesti vie huomattavasti enemmän aikaa ja ulottuu aina samoajavuosiin saakka.

Älyllinen kehitys (laajasti ymmärtäen tarkoittaa havaintojen tekemistä, ajattelua, muistia, päättelyä yms.) etenee tasaisemmin. Sudenpennoissa on nähtävissä vielä pienen lapsen ajattelun konkreettisuutta ja itsekeskeisyyttä. Myöhemmin abstraktin yhä käsitteellisemmän ajattelun vahvistuminen etenkin samoajajäissä avaa ovia uusille kiinnostuksenkoh-

teille ja kaipuulle syvemmin älyllisestikin haastaviin aiheisiin. Partiossa älyllisen kehityksen vaiheet on monessa asiassa nähtävissä, esimerkiksi tarkasteltakoon vaikkapa tavallista partiotaikoa, maastokartan oivaltamista. Konkreettisesti ajatteleva sudenpentu löytää kartasta ensimmäisenä värit ja konkreettiset merkit kuten talot, tiet ja isot kivet, mutta ei ymmärrä että kaikki viivat eivät ole polkuja. Seikkailija voi saada jonkun ajatuksen jo korkeuskäyristäkin, vallankin jos on saanut siihen apua esim. kokemuksissa piirtää kartalle itse rakentamaansa pienoismallimaailmaa jossa on mäkiä ja kuoppia. Tarpojalla on vankempi mahdollisuus saada ote esim. mittakaavoista. Peruskarttoihin jo kyllästyneelle samoaja/vaeltajajäikäselle voi olla mielenkiintoa herättävää saada käsiinsä rata, jossa on valkoisia aukkoja tai pelkästään korkeuskäyriä tai tulla ”tiputetuksi” johonkin pisteeseen, josta olisi kyettävä itsensä paikantamaan kartalla ja löytämään pois jne. Metsätyypin oivaltaminen edellyttää ehkä jo peruskoulun verran biologian opintoja, sen sijaan maaston muutokset vuosien myötä, jota esim. vanhalla kartalla liikkuminen edellyttäisi, on vielä aikuisellekin haastavaa.

Sosiaalisessa kehityksessä partiovuosina matkataan vähitellen lapsuuden perheen helmoista kohti itsenäistä aikuista elämää. Matkan varrella oleellisia ihmissuhteita ovat kodin ulkopuoliset aikuiset ja ”melkein aikuiset”, joita tässä harrastustoiminnassa edustavat partiojohtajat. Uuteen ihmiseen kiinnittyminen ja luottaminen ja hänen johdollaan ryhmässä oleminen on sudenpennun haaste niin koulussa kuin partiossakin. Vähitellen yhä vahvempana rinnalle tulevat ikätoverit, oma ryhmä seikkailija- ja tarpojajäikäs. Samoaja jo hahmottaa koko lippukunnan yhteisöksi johon kuuluu ja johon voi vaikuttaa, jonkinlainen yhteiskunnan pienoismalli. Samoajajäissä yleensä myös ikätoverit alkavat merkityksessään kiiriä aikuisten rinnalle ja ikätovereistakin erottuu viiteryhmiä, lähiystäviä, seurustelukumppani. Vaeltaja rakentaa jo omaa maailmankuvaansa ja elämäänsä ja punnitsee miten antaa ihmissuhteiden ja mielipiteiden siihen vaikuttaa. Sosiaalisen kehityksen väyliä partiossa on ensisijaisesti pienryhmätoiminta ja vartiojärjestelmä aina lippukuntayhteisöä ja partion laajempia kansainvälisiäkin ympyröitä myöten.

Tunne-elämän osalta partion vahvimpia valtteja on elämyksellisyys. Erilaiset toimintaympäristöt, etenkin luontoelementti tarjoaa monenlaisia elämyksiä. Toiminnallisuudella ylipäättään hakeudutaan tilanteisiin, jotka tuntuvat joltakin, joissa pääsen kohtaamaan jännitystä, uteliaisuutta, oivaltamista, pelkoa, väsymystä jne. Ryhmässä toimiminen tuo yhteenkuuluvuutta, tuen saannin kokemusta, mutta myös ärsyyntymistä, vertailua, kilpailua, sietämistä. PT-kisojen yörastilla viimeistään punnitaan omien tunteiden hallintaa, kykyä toimia kaikesta huolimatta. Partiotoiminnassa on myös jatkuvasti tilaisuuksia heittäytyä hulluteluun. On tilanteita, joissa omia ja ryhmän oloja ja tuntemuksia on kyettävä kommunikoimaan ja ottamaan huomioon. Symboliikka omalla abstraktilla tavallaan välittää syviä ja vertauskuvallisia tunteita kuten arvostusta ja kunnioitusta, yhteenkuuluvuutta ja samanmielisyyttä, rehtiä kilpailua ja tiettyyn arvostusjärjestykseen asettumista. Myös osin symboliset tavat kuten hiljentymisen elävän tulen ääreen, yhdessä huutaminen ja hiljentymisen, erilaisia tunnelmia välittävät laulut, lipunnosto

aloittamiseksi ja lasku lopettamiseksi, sisaruspiiri ennen eroamista jne. välittävät ja kanavoivat yhteistä tunnekokemusta.

Eettinen tai moraalinen kasvu on vahvasti sidoksissa niin ajattelun kehitykseen kuin sosiaaliseen kasvuunkin. Kyky asettaa toisen tilanteeseen ja ymmärtää toisen kokevan ehkä eri tavalla kuin itse kokee on sudenpennulle välillä vielä vaikea ajattelun itsekkesuuden vuoksi. Toisaalta tässä jo hyvään vauhtiin seikkailijajäissä päästyään tarpoja tuntuu jälleen kadottavan tämän kyvyn ja uppoutuu enemmän omaan maailmaansa kunnes sitten samoajiaan kynnyksellä ehkä herää taas kuorestaan ja ottaakin saman tien kannettavakseen koko maailman epäoikeudenmukaisuuden taakan eläinkuntaa myöten. Käsitys oikeasta ja väärästä muotoutuu monen portaan kautta. Sudenpennulle oikein on yleensä se mitä hänelle merkityksellinen aikuinen sanoo. Seikkailija nojaa ohjeisiin, sääntöihin ja aiempien tilanteiden toimintatapaan ja näiden turvin pystyy pienryhmässä jo hyvin toimimaan ilman aikuisen jatkuvaa läsnäoloa. Tällainen sääntö- ja lakiuskollisuus joutuu koetukselle kun ohjeita ja perinteisiä tapoja ryhdytään kyseenalaistamaan, ehkä näkemään yksittäistä lakia tai ohjetta laajempia yleisiä periaatteita (esim. tasa-arvo). Samoajalle pitäisi jo vähintäänkin tuettuna aua oivallus mahdollisuudesta itse vaikuttaa sääntöihin ja suunnitelmiin (esim. lippukunnan johtajiston tapaamisessa tai vuosikokouksessa). Partion arvopohja mm. ihanteiden ja lupauksen välityksellä tarjoaa mainioita näkymiä pohtia laajempiakin eettisiä periaatteita mm. ekologisuuteen, kansainväliseen oikeudenmukaisuuteen, tasa-arvoisuuteen sukupuoleen, rotuun, uskontoon jne katsomatta. Samoajajäissä vielä kovin kiihkeästi syttyvä mustavalkoisuus yhdistää ja toisaalta klikkiyttää ikäryhmää, jossa jo harmaan sävyjä paremmin hallitsevilla tylsillä aikuisilla on kysyntää tilannetta rauhoittavaan ja eri näkökantota kuuntelemaan rooliin. Vael-tajan haaste on ennemminkin oivaltaa oikean ja väärän suhteellisuutta, periaatteiden testausta arjen valinnoissa, ehkäpä oman roolin löytämistä yhteiskunnan valintoja tekevillä foorumeilla.

Hengellinen kasvu on niin ikään sidoksissa moneen muuhun osa-alueeseen. Siihen liittyy käsitys Jumalasta, ihmisen paikasta maailman-kaikkeudessa, elämään vaikuttavista voimista ja niiden vaikutuksesta oman turvallisuudentunteen ylläpidossa, omasta suhteesta uskonnollisiin yhteisöihin, omat eettiset valinnat ja ajatus omasta vastuusta suhteessa lähimmäisiin jne. Rippikoulun tai Prometheus-leirin asettuminen tarpoja-samoaja taitekohtaan ei ole sattumaa. Tunne-elämän syveneminen ja ajattelun avartuminen murrosiän isoimpien fysiologisten myllerrysten jälkeen on erinomainen pohja niin eettisten kuin hengellisten, elämän arvojen ja merkitysten pohdiskelulle.

2.3 Ikäkaudet muodostavat kokonaisuuden - partiopolun

Ikäkaudet ovat kokonaisuus. Ne yhdessä muodostavat partiopolun, joka jatkuu katkeamattomana ikäkaudesta toiseen. Tälle polulle voi liittyä missä tahansa iässä ja kulkea siitä alkaen toisten samanikäisten ja siten samoja kehityskaskelia ottavien matkakumppaneiden kanssa. Polulta toki voi myös erkaantua missä tahansa vaiheessa ja voimme luottaa partiopolulta tarttuneen kaikenlaista kulkijan kengän pohjiin tuleville toisille taipaleille.

Eri ikäkausissa matkaa tehdään eri tavoin. Aikuinen on matkaopas, jonka tulee nähdä tämä matka kokonaisempaan kuin matkalaisen itse.

Sudenpentu seuraa johtajasuden, akelan jälkiä askel kerrallaan. Lauma on ympärillä, johtaja nähtävissä, kuultavissa, vainuttavissa emon turvasta hieman jo etätyttyvälle pennulle. Kasvaessaan samanikäiset pennut kiinnostuvat yhä enemmän toisistaan.

Seikkailijat jatkavat yhdessä seikkailuun, tutkimusmatkalle. On tutkittava kaikki ilmansuunnat. Joukkue jakaantuu välillä pienempiin vartioihin, jotka uteliaina koluavat ja opettelevat kulkemaan lähimaastossa ja selviytymään omassa elinympäristössään. Kompassineula pysyy jatkuvasti suunnassa, siitä pitää huolen sammon läsnäolon tuottama magneettikenttä. Mutta mitä tapahtuukaan? Juuri kun kompassi on saatu haltuun, sen avulla on opitua kulkemaan ehkä maalla ja merellä, puhkeaa yllättäen myrsky. Kompassi kyllä toimii, mutta oma minä-alue ei yllättäen olekaan täysin hallinnassa. Ole tässä nyt pitkäjänteinen tai suunnitelmallinen. Huomio on keskitettävä omaan paattiin.

Kun polulla on ehditty tarpojiksi, tarpomista suuntaavat majakat, ja karikkoisilla vesillä on luotsinkin oltava lähettyvillä ja valppaana. Ja mat-

kan edessä puuskaisinkin tuuli vähitellen laantuu. Yllättäen aluksi näyttää suuremmalta, ehkä hieman uudelta, mutta minä se taidan olla. Ympäriällä aukeaa uusia näkymiä. Nyt täytetään paatti samanhenkijällä matkakumppaneilla, jaetaan ruorivuorot, kerätään matkaan oikeat varusteet ja mennään.

Samoajat samoavat etapin kerrallaan, pysähdytään evästauolle, katsotaan taakse ja eteen. Opastetaan nuorempia mukana tarpoja. Koko maailma on auki, kunhan kalkkikivet pysyvät poissa laivasta. Toisaalta onhan se aika mukavaa, että luotsiaseman tutka tietää liikkeistämme, pyytää ilmoittamaan ajoittain sijaintia tiukassa paikassa, ajaa luotsiveineellä paikalle ja nousee laivaan. Ja jonain päivänä saan förstin paperit ja perussoppimäärän tästä partiosta.

Luotsin ohjauksessa matka alkaa hahmottua vaelluskartaksi. Voin edetä siinä monella tavalla. Ottaa matkaseuraa, vaihtaa sitä, ottaa kyytiläisiä, vaikka koko lippukunnallisen verran. Mutta yhä olen oikeutettu luotsin palveluihin reitinvalinnoissa, oudompien satamien lähestymisissä, uusille vesille suuntaamisissa. Ja jonain päivänä huomaan jättäväni ulkosaariston viimeisenkin luodon ja tulleeni oman elämäni avomerelle, päällikkönä laivassani.

Ikäkausitoiminnassa partio-ohjelma on muokattu ja hienosäädetty lapsen ja nuoren luontaisten kehitysvaiheiden mukaan kulloisinkin kehitystarpeisiin ja ominaispiirteisiin sopivaksi. Tämä näkyy siinä millaista toimintaa tarjotaan, millaisissa ryhmissä, miten johdettuna, millaista symboliikkaa käytetään jne. Ikäkausista muodostuu kokonaisuus, joka yksilötasolla näkyy partiopolkuna.

Ikäkausitoiminnan toteuttaminen on lippukunnan keskeisin tehtävä. Lippukunnan johtajistossa tulee olla kokonaisnäkemys ikäkausien jatkumosta ja toiminnan kokonaisuudesta. Esimerkiksi ikäkausien johtamisessa tai lippukunnan yhteisten tapahtumien toteuttamisessa ikäkaudet ovat vahvasti sidoksissa toisiinsa. Lippukunnan kannalta kaikki ikäkaudet ovat yhtä arvokkaita, mitään ikäkautta ei tule ensisijastaa toisen kustannuksella esim. johtamisjärjestelyissä. Jokaisella partiolaisella on oikeus oman ikänsä ja kehitysvaiheensa mukaiseen kasvattavaan partio-toimintaan. Lippukunnan tulee myös huolehtia siitä, että kaikilla on mahdollisuus kuulua oman ikä kautensa toimintaryhmään, jos ei oman lippukunnan sisällä niin ainakin lippukuntien ja piirin yhteistyöllä.

2.4 Ikäkausitoiminta

Partio-ohjelmassa partiomenetelmä konkretisoituu ikäkauden kasvatustavoitteet ja ominaispiirteet huomioon ottavalla tavalla. Aktiviteettien eli erilaisten tekemishetkojen lisäksi tämä kaikki näkyy erityisesti toiminnan rakenteissa. Ikäkausitoiminnan rakenteissa konkretisoituu erityisesti partiomenetelmän osat vartiojärjestelmästä ja aikuisen tuesta sekä erityisesti ryhmätaitojen ja johtamistaitojen osalta tekemällä oppimisesta.

Vartiojärjestelmä

Vartiojärjestelmän perusajatuksena ovat ne ikäkausikohtaiset kasvatustavoitteet, joita ikäkausikohtaisten kasvatustavoitteiden ruudukossa nimetään järjestäytyneen yhteispelein hallinnaksi. Ensin opetellaan ryhmässä toimimisen yleisiä periaatteita kuten yhteisten ohjeiden omakohtaista toteuttamista, vuoron odottamista, toisten kaikin puolista huomioon ottamista, ryhmähenkeä jne. sudenpennuissa vielä varsin aikuisjohtoisesti. Perusteellisemmat pienryhmätaidot opetellaan seikkailijatoiminnassa. Selkeästi vanhempi johtaja sampo on paikalla ja ohjaamassa toimintaa, joka kuitenkin tapahtuu jatkuvasti pienryhmissä (max 6 henkilöä). Näissä opetellaan yhdessä päättämistä, vastuutehtävistä huolehtimista, ohjeiden vastaanottamista koko ryhmän puolesta ja välittämistä muulle ryhmälle, roolien vaihtamista ryhmän jäsenenä ja tilannekohtaisena johtajana jne. Opetellaan myös rinnakkaisissa ryhmissä toimimista, vertailun ja kilpailun sietämistä, saman tehtävän erilailla ratkaisemisen mahdollisuuksia, pienryhmään ja isompaan porukkaan samanaikaisesti kuulumista. Seuraavissa ikäkausissa ympäröivät laajenevat. Eri ikäisistä koostuva lippukunta hahmottuu, vähitellen myös muut partiolaiset toisissa lippukunnissa. Kokemukset suurireistä ja ulkomaisista partiolaisista entisestäään laajentavat tätä kuvaa maailmanlaajuisesta ihmisyydestä johon minäkin kuulun pienryhmäni lähitoverien ja isompien viiteryhmiensä kanssa.

Johtaminen eri ikäkausissa

Johtamistaito on yksi kasvatustavoite monien muiden joukossa. Vastuutehtävien antaminen ja kantaminen on vahva menetelmä, johon kaikki pystyvät. Velvollisuudestakin tulee kiinnostavaa ja kasvattavaa, kun se toteutetaan ikäkaudelle ominaisella tavalla. Jokaisessa ikäkaudessa tulee olla vertaisjohtajuuden ohella tarjolla aikuisen tuki sopivassa muodossa. Ikäkausiin kuuluvien (eli 7–22-vuotiaiden) partiolaisten johtamistehtävät tulee järjestää niin, että ne palvelevat partiolaisten omaa kasvua, tarjoavat onnistumiskokemuksia sekä ovat mielenkiintoisia ja hauskoja. Partiossa uskotaan nuoriin myös johtajina, nuoren kykyyn innostua ja innostaa, ottaa huomioon eri-ikäisiä, keksiä, luoda ja oivaltaa, heittäytyä mukaan, saada voimaa ryhmästä, jaksaa joskus loputtomiin. Nuoren partio ei saisi olla vain johtamista, vastuun kantamista toisten kasvusta. Eväitä omaan elämään tulisi partiiossa saada muutenkin kuin johtamistehtävien kautta.

Partiojohtajuus ei ole ikäkausi. Se on vastuutehtävä, joka edellyttää tiettyä ikää ja tiettyä partiokoulutusta (pj-valtakirjaa). Ikäkausien johtamisjärjestelyissä on otettu huomioon kullekin ikävaiheelle luontainen tapa toimia, kyky omaksua johtamistaitoa osana ikäkauden ohjelmaa, aikuisen tuen tarve ja muoto sekä mahdollisuus oman ikäkauden tai hieman itseä vanhempien tarjoamaan vertaisjohtajuuteen.

Akela, sampo ja luotsi ovat ikäkausijohtajia ja vastaavat kyseisen ikäkauden toimintaryhmistä. He ovat yli 22-vuotiaita aikuisia tai 18–22 -vuotiaita vaeltajia. He ovat suorittaneet johtamansa ikäkauden ikäkausijohtajan koulutuksen ja osallistuvat ikäkauden ohjelman määrätelmällä tavalla toimintaan. He vastaavat siitä, että ryhmän toiminta on ikäkauden mukaista kasvattavaa partiotoimintaa.

Aikuisen rooli

Aikuisuus ei suoraan merkitse johtajuutta. Elämäkokemus etenkin yhdistettynä vankkaan ymmärrykseen partiotoiminnan luonteesta ja tavoitteista sekä usein elämän myötä lisääntyvään suhteellisuudentajuun ja isompien kokonaisuuksien hahmottamiseen ovat niitä syitä miksi kussakin ikäkaudessa tarvitaan myös aikuista tukea. Aivan erityisesti sitä tarvitaan myös ikäkausitoiminnan kokonaisuuden näkemiseen lippukunnassa. Aikuisen tulee tietää paikkansa ja roolinsa eri ikäkausissa, aikuisen tulee rakentavasti tukea nuorten toimintaa ja johtamista.

Partiossa nuoret ovat perinteisesti saaneet varhain vaikutusmahdollisuuksia ja vastuuta omasta ja nuorempien toiminnasta. Siinä onnistuminen on tuonut monen omaan elämään vahvat eväät, joista on ollut monenlaista hyötyä myöhemmin. Aikuisten ei ole tarkoitus viedä tätä partion vahvuutta, vaan tukea sen toteutumista yhä useampien kohdalla.

On kuitenkin tehtäviä, joissa ikä on välttämätön, vaikkei aina riittävä, edellytys onnistumiselle. Aikuisuuteen asti taivallettu oma elämänpolku voi mahdollistaa erilaisen aikaperspektiivin. Asioiden hahmottaminen kokonaisvaltaisesti, pitkänä linjoina, jatkuvuutena avautuu. Tämä tuo yksittäisiin tässä ja nyt -tilanteisiin monesti tarpeellista suhteellisuudentajua. Aikuisuuden myötä tuleva tasaantuminen voi nuoruuden innon ja liikekannalla olon rinnalla tuntua tylsyydeltä. Voi olla, että samanikäinen tai vain hieman vanhempi kykenee monissa hetkissä paremmin eläytymään ja innostumaan. Toisaalta aikuisuuden mukanaan tuoma tasaantuminen voi tarjota hyvät edellytykset kasvatustyössä kovin tarpeelliselle toisen tunteiden vastaanottamiselle ja kannattelulle.

Aikuisteihin ikäkausitoiminnassa kuuluu vastuu tavoitteellisesta partio-ohjelman mukaisesta monipuolisesta toiminnasta. Akela, sampo ja luotsi sekä erityisesti ikäkausivastaavat tuntevat oman ikä kautensa lapset ja nuoret, oman ikä kautensa ohjelman sekä jossain määrin koko ikäkausitoiminnan kasvatustavoitteet ja partiomenetelmän. Aikuisen tulee ymmärtää soveltamisen mahdollisuudet ja raamit oman lippukuntansa todellisuudessa. Aikuisen tehtävä on puuttua tarvittaessa myös toiminnan turvallisuuteen. Tiettyä hallittu riskinotto kuuluu partiotoimintaan, ja näissä kohdin auttaakin, kun opettelee katsomaan tilanteita partiojohtajan eikä vanhemman näkökulmasta. Mutta miten seurata tilanteita ja tarvittaessa käyttää jarrua tai kytkintä?

Aikuista tarvitaan monesti purkamaan tilanteita epäonnistumisista oppimiskokemuksiksi. Turvallisuus tarkoittaa näissä yhteyksissä aika laajasti mm. fyysistä, henkistä ja seksuaalista turvallisuutta. Esimerkiksi kiusaamistilanteet, syrjimiset, toisten porukasta savustamiset, epäsoviva käyttäytyminen, toisen rajojen loukkaaminen, ylimitoitettavat tehtävät tai vaatimukset luovat ruttovapaa tilaa. Tällaisten tilapäinen ilmeneminen sinällään voi olla haitallista yksilön ja ryhmän kehitykselle, mutta kun

niitä päästään asiallisesti purkamaan ja tuottamaan, voidaan saada aikaan vahvoja oppimiskokemuksia.

Aikuisen tulee partiiossa sovittaa omaa epämukavuusalueitaan partiioon sopivaksi. Asiat saavat mennä pieleen. Parhaalla mahdollisella tavalla ne sujuvat harvoin. Epäjärjestyttä, keskeneräisyyttä ja asioissa tempoilua on paras sietää hieman enemmän kuin ehkä jossain muualla. Sivuseikoilta tuntuvat asiat nousevat joskus yllättävänkin keskeisiksi. Tekemisen meininki saattaa olla lopputulosta oleellisempaa. Näitä asioita ei aikuisen pidä mennä peukaloimaan, ellei partion perustehtävä tai osallistujien turvallisuus ole selkeästi uhattuna. Monesti toki hienovarainen ihmettely tai viattoman tietämättömänä kysely voi auttaa asioita eteenpäin.

Aikuisen keinot puuttua on myös sovittava partiioon. Toisinaan on painotettu riittävän etäällä pysymistä ja esimerkiksi nuoren vartionjohtajan kautta – ei siis suoraan – toimimista. Linja voi hyvin olla aktiivisempi esimerkiksi luotsin pestissä. On hyvä, että aikuinen johtaja on myös oikeasti läsnä ja oikeasti tuntee ikäkauden partiolaiset ja heidän mahdolliset nuoret johtajansa. Nuorten maailmassa asiat tapahtuvat nopealla tahdilla, jolloin voi olla vaikea olla tietoinen olematta melko aktiivisesti läsnä ja yhteydessä myös oma-aloitteisesti eikä vain pyydettyä. Nuorta ei kuitenkaan saa nolata eikä nuoren johtajan yli kävellä. Oikein ajoitettu kannustus ja uuteen tai erilaiseen haastamiseen ovat tehokkaimpia aikuisen ohjaamisen välineitä. Monesti riittää, kun osaa sanoa ääneen sen, mitä on tapahtunut tai tapahtumassa, minkä kaikki huomaavat olevan ilmassa tai tekeillä, mutta mistä ei puhuta. Tällainen kissan pöydälle nostaminen luontevasti ja kunnioittavasti on erittäin arvokas malli kaiken ikäisille.

Harhaudumme herkästi ajattelemaan, että aikuista tarvitaan sitä enemmän, mitä nuoremmista on kyse ja että aikuisen tuen tarve iän myötä tasaisesti vähenisi. Aikuisen rooli ja tehtävä eri ikäkausissa tietysti muuttuu, mutta niiden merkittävyys ei missään nimessä vähene.

Sudenpentu tarvitsee aikuista varsin konkreettisesti tuekseen, ehkä kengännauhoja solmimaan, märkiä tavaroita kuivattamaan tai muistuttamaan riittävästä vaateutuksesta ja nukkumaan menosta. Pienelle koululaiselle ei ole itsestään selvää, että yhteisesti annetut ohjeet koskevat myös häntä. Sudenpennun ajattelu on vielä hieman itsekeskeistä, joten voi olla vaikeaa jaksaa odottaa vuoroaan tai antaa toisten puhua ja yrittää omalla tavallaan.

Seikkailija osaa jo yleensä tällaiset porukassa olemisen perustaidot. Onkin siis otollinen aika opetella toisissaan toimimaan pienryhmässä samanikäisten kanssa. Sammon tehtävä on antaa oikeanlaisia tehtäviä ja selvät ohjeet, joiden mukaan seikkailijat ajoittain omana vartionaan opettelevat toimimaan. Kovin pienetkin yllättävät tilanteet, esimerkiksi keskinäinen kiista, toisen pelleily, suuttuminen tai uskaltautuminen saattavat kuitenkin vielä tarvita tarkkasilmäistä ja nopeaa aikuisen puuttumista.

Tarpojaisässä on edessä toisenlaisia haasteita. Sisäisen myllerryksen ja kuohuvien ja vaihtuvien tilanteiden keskellä tarvitaan vahvasti aikuista pitämään yllä jatkuvuutta, luottamusta tulevaan ja sieroitusta sille, että mielialat vaihtuvat. Ikätoverit tulevat yhä vahvemmin myös mielipidevaikututtajina varteenotettaviksi haastajiksi vanhemmille. Irtiotto ei kuitenkaan onnistu, ellei ole mistä irrota. Tähän ikävaiheeseen ohjelmaa tarjoaa muutamaa vuotta vanhempa samoaja lähijohtajaksi.

Samoajaikäinen vartionjohtaja on kykenevä keksimään innostavaa ohjelmaa ja tarjoutumaan esikuvaksi, johon on helppo samaistua puolin ja toisin. Samoaja on ollut itsekin tarpoajaikäinen vielä hetki sitten, ja aikuisen puolestaan voi olla hankala tavoittaa tuota ikää vaadittavalla intensiteetillä. Silti oleellista on, että tarpoajaikäkauden toiminnasta kantaa vastuun vahvasti sitoutunut, henkisesti ja tarvittaessa fyysisestikin tiiviisti läsnä oleva aikuinen, joka tuntee niin tarpotat kuin samoaja-vartion johtajatkin henkilökohtaisesti. Aikuinen kykenee rakentavassa partiomaisessa hengessä luotsaamaan joukkojaan majakalta toiselle näissä herkästi tuulisissa ja vaihtuvissa olosuhteissa. Juuri näissä ikäkausissa näkyy partiokasvatuksen huima haaste – vain niiden avulla olemme aidosti nuorisjärjestö. Samoajan tarmokkuutta, energisyyttä ja idealistisuutta ei saa tyrmätä, mutta on muistettava, että samoaja janoaa olla itseään vanhemman silmin merkityksellinen ja aidosti kiinnostava. Oikea-aikainen kannustus ja hyvässä hengessä annettu palaute vievät pitkälle.

Vaeltaja puolestaan on jo täysi-ikäinen ja siten jossain määrin aikuisen itsekin. Nyt viimeistään aikuisen rooli muuttuu johtajasta ohjaajaksi. Viimeisin päätösvalta asioissa on vaeltajalla itsellään. Aikuisen tehtävä on hahmottaa vaelluskarttaa, valottaa omia havaintojaan maaston eri kohdista ja jakaa koettua, suunniteltua, haaveiltua ja kuviteltua.

3 Ohjelman toteuttaminen ja soveltaminen – Partiokasvatuksen arki

Partiokasvatus näkyy siinä, miten lippukunnassa toimitaan pieniltäkin tuntuvissa käytännön tilanteissa. Jokaisen lippukunnan kaikissa tilanteissa tulee näkyä sekä lapsen ja nuoren kehityksen että partio-ohjelman tunteminen. Partio-ohjelma ei ole pelkästään aktiviteetit, koska kehitysvaiheen huomioimista ei täysin pystytä kirjoittamaan aktiviteettien sisään, vaikka sitä paljon siellä onkin. Kaikkea partio-ohjelmaan kuuluvaa ei ole mainittu aktiviteettilistoissa. Esimerkiksi lipunnosto, iltanuotio tai kolon siivous kuuluvat olennaisina osina kaikkien ikäkausien toimintaan. On oikein retkeillä tai käydä purjehduksilla useammin kuin ohjelmassa vaaditaan tai käydä teatterissa useammin. Ryhmän ja lippukunnan oma toiminta yhdistettynä ikäkauden ohjelman aktiviteetteihin muodostaa sen nousujohtaisen tekemisen, joka on partiomenetelmän osa.

3.1 Lupaus ja ihanteet

Partioliaisen lupaus ja ihanteet sekä tunnus kuvaavat partion arvoja. Lupaus ja ihanteet kertovat arvopohjasta nuorille ymmärrettävästi. Partiomenetelmään kuuluu sitoutuminen partion arvoihin. Lapset ja nuoret voivat konkreettisesti tehdä sen antamalla partiolupauksen. Partioliaisen oleminen on henkilökohtainen valinta joka ikäkaudessa, yhtä lailla sudenpentuna kuin vaeltajanakin. Partiolupauksen antaminen on täten merkki siitä, että partioliainen pyrkii omasta tahdostaan sitoutumaan partion arvoihin.

Lupaus annetaan joka ikäkaudessa ja sen sanamuoto on kaikille yhteinen. Ihanteet, joihin lupauksessa sitoudutaan, lisääntyvät ikäkausien myötä. Lupauksen merkitys kuitenkin muuttuu ikäkaudesta toiseen. Lupauksen antamista ja sen merkitystä käsitellään aina ennen lupausenantotilaisuutta ikäkaudelle sopivalla tavalla, esimerkiksi tarinoiden tai keskustelujen avulla. Tärkeää on, että lupauksen antaja ymmärtää, mitkä lupaa. Lupauksen on myös hyvä silloin palata. Pohtikaa esimerkiksi, miten lupaus vaikuttaa omaan toimintaan ja millä tavoin.

Mitä partiolupauksessa luvataan?

Lupaan rakastaa Jumalaani

Lupauksessa partioliainen lupaa rakastaa Jumalaansa. Partion ihmiskäsitukseen kuuluu olennaisena osana usko korkeampaan, johonkin ihmistä suurempaan, johon voi turvautua. Jumala kuvaa helpoimmin ymmärrettävällä tavalla tällaista korkeampaa. Sen merkitys voi kuitenkin olla erilainen eri lupausantajille.

Lupausenantaja lupaa rakastaa sitä Jumalaa, johon hän itse uskoo – ei muiden jumalia. Lupauksessa korostetaan henkilökohtaista uskoa, joka lupauksen antajalla on. Kaikki partioliaiset eivät usko samaan jumalaan; luultavasti partiolaisia kuuluu kaikkiin maailman uskontokuntiin. Siksi Jumala kirjoitetaan isolla alkukirjaimella ja sen perässä on omistusliite: ”Jumalaani”.

Maailmassa ja myös Suomessa on monta uskontokuntaa, ja eri uskonnoissa käytetään erilaisia nimityksiä jumalalle. Uskonnoissa saattaa olla useita jumalia, joista esimerkiksi valitaan yksi perheen perinteen tai muun syyn takia. Lupauksen antaja, joka kuuluu uskontokuntaan, jossa korkeampaa, ihmistä suurempaa tahoja kutsutaan muuksi kuin jumalaksi, korvaa sanan ”Jumalaani” omalla jumalan nimellään.

Adikuksen tehtävänä on ennen lupausenantoa selvittää tulevien lupauksen antajien uskonnolliset vakaumukset ja kunnioittaa niitä. Ottakaa esimerkiksi yhdessä lupauksen antajan kanssa selvää, mikä olisi sopiva korvaava nimi Jumalalle. Lasten ja nuorten vakaumusten kunnioittaminen on tärkeää.

Ihmisen kasvuun ja myös partiokasvatukseen kuuluu jumalasuhteen etsiminen. Partion tehtävänä on antaa työkaluja jumalasuhteen pohtimiseen. Eri ikäkausien aktiviteeteista löytyy elämäntarkastukseen ja jumalasuhteeseen liittyviä aktiviteetteja. Partiolle ominaisia tapoja jumalasuhteen pohtimiseen ovat luonnossa toiminta ja luontokokemukset. B-P korostaa luontoa Jumalan kasvoina – luonnosta ihminen löytää Jumalan. Hiljentyminen on toinen partion perinteinen käytäntö. Molempia voi käyttää tässä mielessä myös lupausenantoon valmistautuessa. Näiden lisäksi erityisesti nuorille avoin ja rakentava keskustelu on usein paras työkalu. Hyvässä yhteisössä keskustelut syntyvät itsestään.

Lupaan rakastaa omaa maata ja maailmaa

Alkuperäisessä partiolupauksessa luvattiin ”*To do my duty to God and the King.*” Tämä velvollisuus kuningasta kohtaan ilmensi sitä isänmaallisuutta, joka on ollut ja on nykyään mukana kaikissa partiolupauksissa ympäri maailmaa. Lupaus rakastaa omaa maata ja maailmaa sisältää isänmaan kunnioittamisen ja palvelemisen – uhrautumisen isänmaan puolesta. Lisäksi se kattaa laajemman näkemyksen: sen yhteisön, johon kuuluu, suomalaisen yhteiskunnan kokonaisuudessaan ja lopulta koko maailman, myös eläimet, kasvit ja muun luonnon.

Lupaan toteuttaa ihanteita

Partiolupauksessa luvataan toteuttaa ikäkauden ihanteita. Ihanteet ilmaisevat ikään kuin elämänohjeen, jota kohti partioliainen voi pyrkiä. Ne eivät käske tai velvoita kuten laki, vaan tarjoavat ihanteellisia kasvukohteita. Kullekin ikäkaudelle on valittu ihanteet, joihin ikäkauden aloitettava lapsi tai nuori voi sitoutua ja jotka hän ymmärtää. Partioihanteet näyttävät nousujohteisina – ne lisääntyvät ikäkausien myötä.

Lupaan olla avuksi toisille

Lupauksessa näkyy partioliaisen pyrkimys auttamiseen ja palvelemiseen. Auttaminen ja palveleminen löytyvät myös partiomenetelmästä. Sen osanen, päivän hyvä työ, konkreettisesti partioliisille oman toiminnan merkityksen joka päivä. Palvelu on ollut aina osa partiota. Päivän hyvät työt kasvattavat epäitsekkyteen, joka on luonteenpiirre, joka B-P:n aikana nähtiin tärkeäksi jokaisessa kansalaisessa. Päivän hyvä työ ohjaa auttamaan toisia joka päivä. Teot voivat olla pieniäkin, mutta niiden vaikutukset yllättävänkin suuria. Partiolupaus sitouttaa lapsen ja nuoren tällaiseen epäitsekäiseen toimintaan. Päivän hyvä työ näkyy partio-ohjelman aktiviteeteissa, mutta ennen kaikkea kyse on laajemman perspektiivin omaksumisesta. Siksi partioliainen lupaa auttaa toisia – eli toimia aktiivisesti paremman huomisen puolesta.

Partioihanteet

Partioihanteet yhdessä partiolupauksen kanssa kuvaavat lapselle ja nuorelle sopivalla tavalla partion arvoja. Partioihanteet ovat konkreettinen ja käytännöllinen tapa nuorille ymmärtää ne arvot, joita partioliike ehdottaa kunkin partioliaisen arvojen perustaksi.

Partiolupauksen antaminen ja siinä sitoutuminen partion arvoihin ovat yhdessä osa partiomenetelmää, joka on keino päästä partion päämäärään. Lupaus ja ihanteet ovat siis yksi osa menetelmästä päästä partion päämäärään, mutta ne eivät ole partion päämäärä tai kasvatustavoite. On tärkeää, että lupaus ja ihanteet ovat mukana kunkin partioliaisen partiopolulla, mutta ihanteet pelkästään eivät tee partiota. Tarvitaan tietysti kaikkia partiomenetelmä osia.

Partiotunnus

Kaikkien ikäkausien tunnuksena on: *Ole valmis*.

Ympäri maailmaa käytössä oleva tunnus viestii partiolaisten auttamis- ja palvelemishalukkuudesta. Vanhaan ja perinteikkääseen kutsuun: ”Ole valmis”, partiolainen vastaa: ”Aina valmiina.” Partiotunnus kertoo ennen kaikkea partiolaisen asenteesta. Hän on aina valmiina palvelemaan ja täyttämään velvollisuudet. Tunnus löytyy tarpojen päätösmerkistä Kimin hymystä sekä partiovyön soljestä.

3.2 Symboliikka yhdistää

Partiossa käytetään huomattavan paljon symboliikkaa. Partiolle ominai-

Partiolaisen ihanteena on:

■ Kunnioittaa toista ihmistä	S	S	T	S	V
■ Rakastaa luontoa ja suojella ympäristöä	S	S	T	S	V
■ Olla luotettava	S	T	S	V	
■ Rakentaa ystäväyhtä yli rajojen		T	S	V	
■ Tuntee vastuunsa ja tarttuu toimeen			S	V	
■ Kehittää itseään ihmisenä				V	
■ Etsiä elämän totuutta				V	

sia ovat erilaiset merkit, logot, tunnuslauseet, huudot, laulut, nimitykset, asut, erikoiset partiotavat ja perinteiset partiohennot. Ne välittävät käytännöllisen informaation ohella tiiviissä muodossa arvoja, merkityksiä ja suuria tunteita - sellaisia rivienvälisiä asioita, joita on vaikea sanallistaa.

Symboliikka tavoittaa jokaisen partiolaisen, vaikka tämä ei miettisi symboleiden merkitystä sen kummemmin. Symbolit luovat tuttuuden ja turvallisuuden tunnetta, tukevat mielikuvituksen kehittymistä ja tuovat partioon seikkailua. Ne ovat salaisuuksia, joita ulkopuolinen ei välttämättä ymmärrä. Symbolit toimivat aina vähintäänkin käytännöllisellä tasolla: esim. merkin saaminen kertoo tavoitteen saavuttamisesta ja tekee siitä julkista.

Kuitenkin symbolien tärkein merkitys on syvemmällä. Esimerkiksi leirin lipunnostoon ja iltanuotiolle kokoontuminen osaltaan vakuuttaa osallistujia leirin arvoista ja yhteishengestä. Pienillä asioilla voi olla suuri merkitys ja johtajien pitääkin olla tietoisia, mitä vahvistetaan: mieluiten tietysti sitä, mikä on partion kasvatustehtävän kannalta tärkeää.

Symboli kantaa merkitystä, joka on jotain enemmän kuin itse symboli. Kantamalla symbolia partiolainen kantaa symbolin kantamaa sisältöä. Sen avulla hän kytkeytyy yhteiseen suureen kertomukseen partioliikkeestä.

Osa partion symboleista on maailmanlaajuisia, kuten partiotervehdys, partioasun käyttäminen ja yhteisten juhlapäivien viettäminen. Osa taas on kansallisia, kuten Suomessa väiski, ja osa paikallisia, kuten lippukunnan huuto tai vartion viiri. Partio-ohjel-

massa määrittellään käyttösymboliikkaa, kuten nimityksiä ja merkkejä. Suurin osa symboliikasta on pysyvää, mutta hyvin tärkeitä käyttäjilleen voivat olla johonkin yksittäiseen tapahtumaan liittyvät väliaikaiset symbolit.

Symboliikan avulla lisätään partion kiehtovuutta ja luodaan elämyksiä kiehtovilla ja salaperäisillä tarinoilla ja toimintatavoilla. Symbolit kertovat myös partion kasvatuksellisesta puolesta. Symboliikan keinoin pinnallisistakin asioista kasvaa huomaamatta ikäkaudelle sopivaa syvällistä pohdintaa. Symboliikka on siis portti syvempiin, huikaisiin maailmoihin, joissa voidaan käsitellä hyvin monentyyppisiä asioita.

Jokaisella ikäkauden aikuisella on merkittävä rooli symboliikan toteutumisessa. He pitävät huolta siitä, että kaikissa ikäkausissa käytetty symboliikka kytkeytyy riittävästi sen laajempaan kehukseen ja painottaa samalla sen olennaisia asioita. Lisäksi aikuisten tehtävänä on huolehtia siitä, että jokainen uusi jäsen tuntee olonsa tervetulleeksi ja että hänet perehdytetään partioperinteisiin ja -tapoihin.

Ikäkausien symboliikkaa

Ikäkausimerkit kertovat lapsille ja nuorille kuulumisesta tiettyyn ikäkauteen sekä kytkevät heidät samanikäistensä joukkoon ja luovat yhteishenkeä. Merkit kertovat lapsille ja nuorille tavoitteiden saavuttamisesta ja näyttävät sen myös muille. Ikäkauden päätösmerkit kertovat puolestaan kokonaisuuden loppuun saattamisesta ja uuteen ikäkauteen siirtymisestä. Vanhaan ikäkauteen kuuluvat asiat on saatu valmiiksi, ja on mahdollisuus omaksua uutta tietoa.

Sudenpennat saavat jälkimerkkejä konkreettisenä osoituksena opettelusta taidoista. Merkit on tärkeä jakaa mahdollisimman pian niiden tekemisen jälkeen, koska sudenpentu on toiminnassaan vielä lyhytjänteinen. Myös seikkailijat saavat konkreettisen merkin, taitomerkin, opettelusta taidoista melko pian aktiviteettien tekemisen jälkeen. Tämä houkuttelee jatkamaan ja pysymään partiossa. Tarpoja saa osoituksen taitojen kasvamisesta puolivuositaisen tarpon päätteeksi. Erilaiset tapahtumamerkit, taitokoulutuksista saatavat merkit ja tietyistä suoritteista saatavat tunnukset (esim. karhunhammas) kertovat puolestaan samoajien ja vaeltajien tietojen ja taitojen karttumisesta.

Seikkailijoissa toimiva vartionjohtaja kantaa pillinarua, joka kiertää vartiossa. Tähän voidaan luoda selvä rituaali, joka kertoo vartionjohtajuuden vastaanottamisesta ja luovuttamisesta eteenpäin.

Tarpojavartiossa samoajaikäkaudesta tuleva vartionjohtaja erottuu oman ikäkautensa pillinarun värillä tarpojaryhmässä vartionjohtajaksi. Vartionjohtajan tunnuksena käytetään monin paikoin myös perinteistä kahta valkoista nauhaa partiopaidan vasemman taskun laskoksessa.

Vaeltajan symbolien ja partiojohtajan peruskoulutuksen symbolien käytön pääsääntö on, että vaeltajat käyttävät vaeltajan symboleita. Jos he ovat suorittaneet partiojohtajan peruskoulutuksen, he voivat käyttää sen tuomaa symboliikkaa toimiessaan pestissä, jossa tarvitaan partiojohtaja-tasosta osaamista. Mutta esimerkiksi vaeltajavartion projektissa he käyttävät vaeltajasymboleita.

Jokaiselle ikäkaudelle on valittu myös oma väri sekä tunnuseläin. Näiden ajatuksena on luonnehtia kyseisen ikäkauden lasta tai nuorta sekä ikäkaudelle tyypillistä toimintaa. Kaikkien ikäkausien värit löytyvät luonnosta, mikä puolestaan kertoo luonnon merkityksestä toimintaympäristönä. Ikäkausien eläinten ominaisuuksissa on ikäkauden kehitysvaiheeseen sopivia ominaisuuksia.

	SUDENPENNUT	SEIKKAILIJAT	TARPOJAT	SAMOAJAT	VAELTAJAT
Punainen lanka	Kulkeminen, etsiminen ja löytäminen erilaisissa maastoissa ja maisemissa, tilanteissa ja tunnelmissa				
Kulkeminen	Tekevät retkiä pesästä ulkopuoliseen maailmaan, vielä kuitenkin lähellä kotipesää.	Seikkailevat rohkeasti jo pidemmällekin tutkimusmatkailijoiden lailla.	Kulkevat aktiivisesti ja toiminnallisesti haastavassakin maastossa.	Liikkuvat ympäristöstään kiinnostuneina, tunnustellen eri maisemia ja maastoja.	Etenevät suunnitellusti, pitkäjänteisesti ja avoimin mielin toivomaansa päämäärään.
Lupaumerkki	Ensimmäisen partiolupauksen antamisen yhteydessä saa maailmanjärjestöjen merkit.				
Ikäkauden merkki	 Oikeassa hihassa Tervetuloa-jälkimerkki.	 Oikeassa hihassa, oranssin ikäkausitunnuksen keskiosaa, jonka ympärille kiinnitetään ilmansuuntien osat.	 Oikeassa hihassa, violetti ikäkausitunnuksen keskiosaa, jonka ympärille kiinnitetään tarppojen osat sekä mahdollisten jatkotarppojen nyörit.	 Ikäkausitunnus oikeassa hihassa.	 Ikäkausitunnus oikeassa hihassa.
Päätösmerkki (vasemmassa rintataskussa)	 Metallinen merkki partiopaidan vasemmassa taskussa alimpana	 Metallinen merkki partiopaidan vasemmassa taskussa toiseksi alimpana	 Metallinen merkki partiopaidan vasemmassa taskussa kolmanneksi alimpana	 Metallinen merkki partiopaidan vasemmassa taskussa ylimpänä	 Metallinen merkki partiopaidan vasemmassa taskussa. Edellisten ikäkausien päätösmerkit poistuvat
Taitomerkit ja muut merkit	Jälkimerkit oikeassa hihassa kolme rinnakkain. Tervetuloa-jälki keskimäisenä ylärivissä.	Taitomerkit ja väli-ilmansuuntamerkit oikeassa hihassa ikäkausitunnuksen alapuolella kaksi rinnakkain.	Ikäkausitunnuksen ympärille sijoitettavat tarppo-merkit	Liljat, karhunhammas yms.	Liljat, karhunhammas yms.
Ikäkauden muut tunnukset		Itse huivisolki	Violetti pillinaru	Metsänvihreä pillinaru	Karhunruskea pillinaru
Asu	Trikoopaita, college	Partiopaita tai -mekko, vyö	Partiopaita tai -mekko, vyö	Partiopaita tai -mekko, vyö	Partiopaita tai -mekko, vyö
Ryhmät	Lauma	Joukkue, joka jakaantuu vartioihin	Vartio	Vartio	Vartio
Johtaja	Akela (aikuinen, vaeltaja tai samoaja)	Sampo (aikuinen tai vaeltaja) ja vartionjohtaja (seikkailija)	Vartionjohtaja (samoaja), aikuinen luotsi	Vartionjohtaja (samoaja), aikuinen luotsi	Vartionjohtaja (vaeltaja), aikuinen luotsi
Johtajan merkki	 Metallinen kullavärinen akelan pestimerkki.	 Sampo-merkki. Vartionjohtajalla lippukunnan määrittämä pillinaru ja pilli.	Vartionjohtajalla pillinaru ja pilli		
Etappi	Jälki	Ilmansuunta ja väli-ilmansuunta	Tarppo	Vuosi	Vuosi
Etapin lopussa	Jälkimerkin luovutus heti kun jälki on tehty	Maastopeli (kerran vuodessa)	Majakka	Evästauko	Tarkistuspiste
Partio-ohjelman lopussa	Siirtymärituaali				Päätösseremonia
Partiotervehdys	Kahdella sormella (suden korvat)	Kolmella sormella			
Värit	Auringonkeltainen	Hiilloksenoranssi	Kanervanvioletti	Metsänvihreä	Karhunruskea
Väriin luonnehdintaa	Iloinen, energinen, viaton	Innokas, aktiivinen, ulospäinsuuntautunut	Varma, kova, asiallinen	Luonnonläheinen, joustava, innovatiivinen, omavarainen	Vahva, turvallinen, luonnonläheinen, aikuismainen
Eläin, joka kuvaa ikäkautta	Susi (pentu)	Kettu	Ahma	Ilves	Karhu
Kansainväliset symbolit	Esimerkiksi Partiotervehdys, kolmiapila, lilja, partiotunnus "ole valmis" sekä partiosanojen- ja asun käyttö				
Kansalliset symbolit	Esimerkiksi sininen väri, väiski, yhteiset tarinat ja tapahtumat sekä ansiomerkit.				
Piirin symbolit	Esimerkiksi värit, maakuntatunnukset, maakuntalaulu, piirihuuto, piirimerkki, lippu, yhteiset tarinat ja tapahtumat sekä omat ansiomerkit.				
Lippukunnan symbolit	Esimerkiksi värit, lippu, merkki, huuto, tarinoita, nimikkeitä, tapoja ja esineet kololla.				
Oman ryhmän symbolit	Esimerkiksi viiri, huuto, menot ja merkit.				

Lippukunnan ja ryhmien oma symboliikka

Lippukunnilla ja lippukuntaan kuuluvilla laumoilla ja vartioilla on monia omia symboleja. Laumalla tai vartiolla voi olla oma viiri ja huuto, perinteeksi muodostuneet aloitusmenot tai vaikka oma maskotti. Juuri tämän kaltaiset symbolit lisäävät yhteenkuuluvuuden tunnetta ja ryhmähenkeä lasten ja nuorten keskuudessa. Tuttu symboliikka luo myös turvallisuuden tunnetta, sillä sen avulla lapsi tai nuori pääsee helposti tilanteen tasalle.

Jo vartion tai lauman nimellä on symboliikkaa. Nimeä ei valita sattumanvaraisesti, vaan nimellä on jäsenilleen merkitys. Ryhmän on yhdessä pohdittava, mitä lauman nimi Ketut merkitsee: mihin se liittyy, mitä se kertoo meistä, minkälaisen mielikuvan se herättää lauman jäsenissä ja muissa partiolaissa.

Symbolinen viitekehyksen, teeman tai punaisen langan rakentaminen partiotapahtumiin on partiomenetelmän määrittelemän symboliikan toteuttamista käytännön tasolla. Kaiken läpäisevän teeman ympärille

rakennettu tapahtuma kiinnostaa, innostaa ja tuo esiin konkreettisella tavalla asioita, joita ehkä muuten on vaikea tavoittaa.

Symboliikan luominen on lapselle ja nuorelle opettava paikka. Parhaimmillaan se sitouttaa ryhmään ja avartaa näkemystä asioiden merkityksestä. Kun uusi lauma miettii ryhmälleen nimeä, on se monelle sudenpennulle tärkeä hetki. Myös seikkailija haluaa olla vaikuttamassa joukkueensa viirin väriin, ja tarpoja haluaa takuulla painaa itselleen samanlaisen t-paidan kuin muillakin vartion jäsenillä on, samoja suunnittelea innokkaasti lippukunnan omaa asustetta ja vaeltaja nauttii nuotioillan rituaaleista. Tärkeää on, että jokainen lapsi ja nuori pääsee itse vaikuttamaan ja tuomaan esille omia ideoitaan. Samalla hän oppii kuuntelemaan ja arvostamaan myös muiden mielipiteitä.

Symboliikkaa luotaessa on pidettävä mielessä, että symboliikan käyttö on keino kasvattaa lasta ja nuorta kohti partion kasvatustavoitteita ja päämäärää. Sitä voidaankin lähteä rakentamaan tavoitteesta käsin eli mietitään mitä merkityksiä symboliikan avulla halutaan tuoda esiin ja sen jälkeen pohditaan, mitkä asiat voisivat valittua merkitystä symboleita. Eri ikäisellä lapsella ja nuorella on omanlaisensa kyky osallistua symboliikan luomiseen. Lapsen ja nuoren kehitysvaiheesta riippuen

symboliikalla on myös vähän erilainen tehtävä partiokasvatuksessa. Nuoremmilla symboliikka tempaa mukaansa tarinoiden ja seikkailujen maailmaan ja vanhemmilla symboliikan mahdollisuudet ovat esimerkiksi isojen elämysten tuottamisessa.

Kullakin symbolilla on paljon merkityksiä. Niistä vain pieni osa on ilmeisiä; muita kannattaa etsiä. Kun symboliikkaa luodaan ja valitaan, niin ehdotettujen symbolien merkityksiä voidaan listata paperille. Kirjoitetaan symboli tai kehys, kuten Kalevala, keskelle paperia ja mindmap-menetelmällä listataan sen merkityksiä ja merkityksistä voidaan jatkaa mielikuviiin. Toinen vaihtoehto on käyttää niin sanottua jäävuorimetodia. Mietitään esimerkiksi väiski-päähinettä. Piirretään jäävuori, jossa vain alle viidesosa on meren pinnan yläpuolella, näkyvää ja ilmeistä. Kirjoitetaan väiskiinkin liittyvät näkyvät ja ilmeiset asiat jäävuoren pinnan yläpuolella olevaan osaan. Pinnan alla olevaan osaan kirjoitetaan ne merkitykset, jotka eivät näy, mutta joita väiski symboloi. Tällaisia ovat esimerkiksi asenteet ja arvot.

3.3 Erilaisia toimijoita ja toimintaympäristöjä

Erilaiset lippukunnat

Lippukunnat ja niiden toimintaympäristöt ovat erilaisia, mutta niiden jäsenistön kehitysvaiheet ja -haasteet ovat samat. Lippukunnan toiminnan ensisijainen tarkoitus on toteuttaa partio-ohjelmaa eli järjestää ikäkausitoimintaa. Ikäkausijaon taustalta löytyvät kasvatus- ja kehitypsykologiset ratkaisut. Partio-ohjelma puolestaan perustuu kasvatustavoitteisiin. Jokaisen johtajan ei tarvitse tuntea ohjelman taustoja, vaan johtaja voi luottaa kohdeikäryhmään kuuluvien kehittyvän kasvatustavoitteiden mukaisesti tarjoamalla partio-ohjelman mukaista toimintaa.

Käytännössä lippukunnan resurssit toteuttaa suositusten mukaista ohjelmaa kuitenkin vaihtelevat. Niinpä ohjelman soveltaminen on täysin sallittua! Lippukunnan tehtävä onkin soveltaa ikäkausijakoa näiden periaatteiden puitteissa toimintaympäristön todellisuuteen ja tilanteeseen sopivaksi. Sovellustarpeita voivat aiheuttaa esimerkiksi tyttö- tai poikalippukunnat, paikkakunnan koulujärjestelyt ja opiskelumahdollisuudet, arkena ja viikonloppuna käytettävissä olevat johtajaresurssit ja lähilippukuntien tuki.

Partio-ohjelmaa sovelletaan lippukunnan lasten ja nuorten tarpeiden sekä lippukunnan toimintaolosuhteiden mukaisesti. Kaikissa lippukunnissa ei välttämättä ole lapsia ja nuoria jokaiseen ikäkauteen. Huomioi kuitenkin, että mikäli lippukunnassanne on yksikin ikäkauteen kuuluva lapsi tai nuori, lippukunnastanne löytyy tällöin kyseinen ikäkaus! Mikäli lippukunnassa on vain yksi tai muutama ikäkauteen kuuluva nuori, kannattaa ryhmiä perustaa yhdessä alueen lippukuntien kanssa. Esimerkiksi vaeltajaikäisten projektiin liittyvä vartio voi toimia hyvinkin koostettuna muutaman eri lippukunnan jäsenistä.

Ikäkausijakoa voi soveltaa tarpeen mukaan. Mikäli esimerkiksi tarpojavartiolle ei löydy samoajista vartionjohtajaa, voi tehtävään soveltuva tarpojakainen halutessaan siihen ryhtyä. Soveltaminen on siis sallittua, mutta tällaisissa tilanteissa tulee miettiä, kuinka jokaisen ikäkauden omat tavoitteet saavutetaan. Jokaisen tulisi siis saada edetä omien kehitysvaiheidensa mukaisesti, ja jokaiselle tulisi myös järjestää oman ikäkauden ohjelmaa.

Jotkut aikuiselle (eli yli 22-vuotiaalle) tarkoitetut johtamispestit ovat sellaisia, että vaeltajaikäinen voi tuettuna toimia niissä yhtä lailla. Tällaisia ovat esimerkiksi akelan ja sammon pestit. Joskus pestin luonne muuttuu, mutta ratkaisu voi silti olla parempi kuin esimerkiksi ikäkauden toiminnan yhdistäminen toiseen ikäkauteen. Esimerkiksi vaeltajaikäinen voi ohjata ja tukea tarpoja- tai samoajavartion toimintaa, mutta ei kuitenkaan voi ikänsä ja kokemuksensa puolesta täysin toimia luotsin kasvatustehtävässä. Joissakin tehtävissä yli 22-vuoden ikä on välttämätön, vaikkei silti vielä riittävä edellytys onnistumiselle. Vaeltajaikäinen ei voi esimerkiksi toimia vaeltajaluotsina. Myös ikäkausivastaavan pesti, johon kuuluu koko ikäkausitoiminnasta vastaaminen lippukunnassa, voi olla vaeltajalle haastava.

Erilainen ohjelma

Aktiviteeteissa on usein varaa soveltaa ja kehittää niitä lasten ja nuorten edellytysten ja paikallisten olosuhteiden mukaisesti. Oman paikkakunnan suomat mahdollisuudet tai ryhmän jäsenten omat ja heidän vanhempiensa erityistaidot kannattaa hyödyntää. Aktiviteeteissa on mainittu tavoite tai kuvaus, johon aktiviteetilla pyritään. Tapoja siihen pääsemiseksi saattaa olla useita. Esimerkiksi seikkailijoiden taitomerkeissä ei ole välttämätöntä seurata mainittuja tehtävänantoja, jos mielessäsi on parempi keino, jolla seikkailijat saavat vaaditut tiedot ja taidot.

Partio-ohjelma konkretisoi partiomenetelmää, jonka avulla pyritään partion päämäärään, jota puolestaan kasvatustavoitteet ilmaisevat. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kun johtajalla on partiomenetelmä hallussa, kasvatustavoitteet tiedossa ja ymmärrystä ikäkaudelle tyypillisestä kehityksestä, voi hän helposti soveltaa ohjelmaa ja aktiviteetteja partion puitteissa.

Erilaiset lapset ja nuoret

Jokainen lapsi ja nuori on yksilö. Tämä huomioidaan myös partiossa. Partiossa opetetaan arvostamaan erilaisuutta ja toimimaan ryhmässä. Jokaiselle tarjotaan mahdollisuus osallistua omien kykyjensä mukaan. Jokaisella on vahvuuksia, jotka tulisi löytää, ja jokaisella on myös kehittymisen kohteita, joiden kanssa pitää työskennellä. Positiivinen palaute on tärkeää: kun löydetään yksilön hyvät puolet ja vahvistetaan niitä, vahvistetaan lapsen ja nuoren positiivista minäkuvaa. Ohjelmaa saa ja pitää soveltaa oman ryhmän ja sen jäsenten tarpeisiin. Yksilöllistä huomiointia vaativat esim. sisupartiolaiset eli aisti- liikuntaelin- tai kehitysvammaiset lapset ja nuoret. Ohjelman soveltamista ja tukea tarvitsevat usein myös keskittymiskyvyn puutteesta tai käytöshäiriöistä kärsivät tai sosiaalisilta kyvyiltään hitaasti kehittyneet lapset ja nuoret. Koska pienryhmätöimintä on partion keskeinen menetelmä, voidaan monissa tapauksissa soveltamaan ohjelmaa koko ryhmän kohdalla eikä ainoastaan yksilön kohdalla. Myös erilaisen kulttuurin parissa kasvaneiden maahanmuuttajien partio-ohjelmaa voidaan soveltaa tarpeen mukaan.

Oman ryhmän merkitys on tärkeä ja ryhmä on jäsentensä summaa suurempi kokonaisuus. Huomaa jokainen yksilö ryhmässä ja löydä yksilöiden vahvuudet; yhdessä ryhmän jäsenet ovat vahvempia kuin erikseen. Toiset saattavat tarvita erityistä tukea pärjätäkseen partiotoiminnassa. Johtaja on yksi lapsen tai nuoren aikuisista kasvattajista, jonka on hyvä tietää ryhmän jäsenten taustat, jotta voi suunnitella toiminnan vastamaan kunkin tarpeita. Tietoja saa vanhemmilta, mutta myös ryhmän jäseniin tutustumalla ja toimintaa havainnoimalla huomaa, millaisissa asioissa he tarvitsevat apua ja tähän voi reagoida toimintaa muuttamalla. Ehkä on tarpeen vähentää kirjoitustehtäviä, pitää partiolaiset erittäin puuhakkaina koko kokouksen ajan tai valita retkikohteeksi esteetön paikka?

Tavoitteena on tukea lasta tai nuorta saamaan onnistumisen kokemuksia. Tämä voi tarkoittaa sitä, että aikuisen on tehtävä asian eteen työtä: etsittävä tietoa, tehtävä ennakkojärjestelyjä, hankittava tukea tai apua käytännön järjestelyihin. Parhaimmillaan ratkaisut tehdään lippukunnassa tietoisesti voimavarat huomioon ottaen. Joskus voimavarat ja keinot eivät riitä haastavien lasten kanssa työskentelyyn. Tällainen tilanne on aikuisen tunnistettava ja tunnustettava sekä hoidettava lapsen tai nuoren ja hänen huoltajiensa kanssa.

Parhaiten tietoa saa oman ryhmän jäsenestä ottamalla asian puheeksi reilusti vanhempien kanssa. Vanhemmat tai huoltajat pyrkivät useimmiten lapsen parhaaseen, mutta keinot voivat vaihdella. Mahdollisista vaikeuksista tai sairauksista puhumista saatetaan välttää esimerkiksi leimaantumisen pelossa. Vanhemmilla on oikeus olla kertomatta lapsensa asioista. Esimerkiksi retkelle lähtiessä on kuitenkin jotkin asiat turvallisuuden takia tiedettävä, mutta arkaluonteisia asioita ei luonnollisesti jaeta muiden ryhmän jäsenten kanssa.

Otetaan kaikki rohkeasti ja ennakkoluulottomasti mukaan toimintaan! Kun ryhmän jäsen tarvitsee erityistä tukea, annetaan sitä tilanteen vaatimalla tavalla. Helpottaminen, ohjeiden selkeyttäminen ja myönteisen palautteen antaminen ovat esimerkkejä keinoista. Positiivinen palaute johtajalta ja toisilta ryhmän jäseniltä on usein tehokasta. Kokeilemalla selviää, mitkä ovat parhaat tavat toimia.

Lapsi saattaa myös käyttäytyä eri tavoin koulussa, kotona, harrastuksissa ja kavereiden kanssa ja vanhemmat eivät välttämättä sen vuoksi pysty kertomaan miten hän käyttäytyy partiotilanteissa.

”Vanhemmat ovat sopineet lapsen tulosta leirille ja kertovat, ettei hän nuku ilman valoja tai muiden lasten seurassa. Hän kaipaava aikuisen seuraa, ja silti nukkumaanmeno voi olla on vaikeaa. Vanhemmat kertovat asioita ja keinoja, jotka kotona on saatu toimimaan. Leirillä lapsi nukkuu muiden kanssa ilman valoja, eikä ongelmia ole. Valehtelivatko vanhemmat? Eivät. He yrittivät tasoittaa lapsen tietä harrastuksessa, mutta lapsen toimintaympäristön muuttuessa myös lapsen käytös muuttui. Epäiletkö vanhempien kykyä kasvattaa lastaan? Lapsi voi toimia hyvin eri tavoin eri ympäristöissä. Vanhemmat ovat varmasti iloisia kuullessaan, että leirillä kaikki oli mennyt hyvin. Heillä voi olla paljon kokemusta siitä, että asiat eivät ole menneet hyvin. Varsinkaan haastavien lasten vanhemmille positiivinen palaute heidän lastensa käytöksestä ja pärjäämisestä on hienoa kuultavaa ja vahvistaa vanhemmuutta ja uskoa lapsen selviämiseen maailmassa.”

Sopeutumista saattavat helpottaa seuraavat tekijät:

- Rutiinit ja säännöllisyys. Esimerkiksi samat aloitusmenot koloilloissa, tietty kokoontumisaika ja -paikka.
- Säännöt ja sopimukset. Jokainen tietää, miten koloilloissa käyttäydytään ja mitä heiltä odotetaan.
- Ennakoiminen ja valmistelu. Tässä auttaa mm. toimintasuunnitelma, joka jaetaan kotiin. Huoltajat voivat kertoa lapselle, mitä koloillassa tai retkillä on tulossa, ja nuori voi itse valmistautua sen avulla tulevaan. Huomaa kertoa myös muutokset!
- Aikuisen apu ja tuki. Esimerkiksi kerrotaan siitä, mitä on odotettavaa tai miten toivotaan käyttäydyttävän uusissa tilanteissa. Myös vierellä olo voi vähentää uusissa tilanteissa jännitystä.

Partioon liittyminen eri-ikäisinä

Tilastojen mukaan partioon liitytään tavallisimmin sudenpentu- tai seikkailijajäseninä. Myös aikuisia on liittynyt viime vuosina runsaasti. Tarpoja- tai samoajajäseninä partioon tuovat ennen kaikkea kaverit ja toimivat, vetovoimaiset ja näkyvät vartiot. Vaeltaajajäsenet vaihtavat elämäntilanteiden muuttuessa paikkakuntaa ja voivat siinä vaiheessa löytää partioon, aatteen vetovoimaisuutta unohtamatta. Aikuisten rekrytointiin on saatavilla piirien ja keskusjärjestön laatimaa tukimateriaalia. Parhaassa tapauksessa lippukunta kykenee ottamaan kaiken ikäisiä jäseniä. Toimivassa lippukunnassa on mietitty käytännöt eri-ikäisinä liittyvien lasten, nuorten tai aikuisten mukaan ottamiseen, niin että uuden henkilön partion aloittaminen on sujuvaa ja he tuntevat itsensä tervetulleeksi.

Konkreettisia asioita voivat olla mm. huoltajille lähetettävät tiedotteet, ikäkausikohtaiset nettisivujen tai sosiaalisen median ryhmien kautta tiedottaminen, lippukunnan ja piirin järjestämät koulutukset, vaatteisiin ja muihin varusteisiin liittyvän symboliikan avaaminen, aikuinen tuki ja henkilökohtainen yhteydenpito uusiin jäseniin.

Useaan lippukuntaan tai muuhun partioyhteisöön kuulumisen ja lippukunnan vaihtaminen

Vaeltajat lähtevät usein toiselle paikkakunnalle opiskelemaan tai työskentelemään. Toisille on luontevaa jatkaa kasvattajalippukunnan toiminnassa pidempienkin etäisyyksien takaa, kun toiset hakeutuvat aktiivisesti mukaan toimintaan uudella paikkakunnalla. Luotsi voi olla keskustelukumppanina tilanteissa, joissa nuori haluaa toimia kahdessa lippukunnassa tai vaihtaa lippukuntaa. Ihanteellisessa tilanteessa tukea voidaan antaa neutraalisti nuoren lähtökohdista ilman paineita esimerkiksi oman lippukunnan johtajatilanteesta. Useassa yhteisössä tai pestissä toimiminen on luontevaa vaeltajalle, jonka kulloinenkin toimintavartio vaihtuu projektin tai pestin mukaan. Jäsenrekisterissä voi määrittellä ensisijaisen jäsenyyden ja toisen lippukunnan tai muun partioyhteisön.

Ilman nuoren muuttoakin lippukunnan vaihtaminen on tavallista isommilla paikkakunnilla, joissa on useita lippukuntia. Samojaikäiset tähyilevät jo oman lippukunnan ulkopuolelle ja voivat viehättyä uusista kavereista tai ryhmistä siinä määrin, että päätyvät vaihtamaan lippukuntaa. Aikuinen on tärkeä taustatuki myös tällaisissa tilanteissa. Konkreettisia toimia ovat jäsenrekisterimuutoksen lisäksi myös esimerkiksi tiedottaminen kotiin, jossa ei välttämättä hahmoteta lippukuntajärjestelmää ja lippukunnan vaihtamisen mukanaan tuomia muutoksia nuoren harrastuksessa. Myös asianmukainen tiedottaminen lippukunnan jäsenille on tärkeää turhien huhujen välttämiseksi. Tärkeintä on partioharrastuksen mahdollistaminen eri-ikäisille lapsille, nuorille ja aikuisille heille eri elämäntilanteissa sopivalla tavalla.

Ikäkausien välisten siirtymien toteuttaminen

Siirtymille yhteistä on juhlavuus ja odotettu hetki. Tilaisuuksista voidaan luoda samalla lippukunnalle perinteitä. Kaikissa siirtymissä kiinnitetään huomiota ihanteisiin, joita tulee lisätä ikäkauden vaihtuessa, niin että vaeltajalla on kaikki partioidhanteet osviittanaan. Lupauksen sisältöön kiinnitetään huomiota ikäkauden kehitysvaihe huomioiden.

Sudenpennuille ohjelmassa on selkeä siirtymäjälki ja itse siirtymä voi olla seikkailijaohjelman elementtejä sisältävä osuus muun tapahtuman yhteydessä. Seikkailijoiden siirtymän ja huipentumana luontevaa voi olla retkeilypainotteinen tapahtuma tai vaikka viikonlopun mittainen joukkueen vaellus, sillä seikkailijajäsenikävien aikana on opittu erityisesti retkeily- ja pienryhmätaitoja. Tarpojalupaus ja siirtymä voi korostaa toiminnallisella ja/tai elämyksellisellä tavalla omaa vartiota, joka on herkkien murrosiän vaiheiden tiivis ja tärkeä tuki. Samoja on ikäkautta aloittaessa kypsä pohdiskelemaan tarpojana opittuja asioita ja omaa muutostaan. Siirtymään voi sisällyttää myös luotsin kanssa keskusteltavia omia tavoitteita ja toiveita alkavan ikäkauden toiminnalle. Samojaikäiset nauttivat yhdessä koetuista yllätyksistä, siirtymä voi olla yksi mahdollisuus tarjota niitä. Siirtymä vaeltajaksi antaa parhaimmillaan tulevalle vaeltajalle eväitä harkita ja suunnitella ikäkauden ohjelmaa, joka pohjautuu entistä enemmän partiolaisen omaan harkintaan ja suuntautumiseen. Vaeltajajäsenikävien lopussa on merkittävä siirtymä partiokasvatuksen kohteena olemisesta aikuiseksi mahdollistajaksi. Joissakin maissa vaeltajaohjelman päätös on iso osa partiokulttuuria ja huikea, odotettu tapahtuma, jonka yhteydessä vaeltaja valitsee haluaako jatkaa partiossa aikuisena mahdollistajana vai hakeutuuko muihin vapaaehtoistehtäviin. Meilläkin tässä erityisessä tilaisuudessa kannattaa esim. kerrata vaelluskartan huippukohtia ja nostaa esille partiosta opittuja asioita ja taitoja. Samalla tietenkin jaetaan vaeltajajäsenikävien päätösmerkki.

3.4 Partiokasvatus lippukuntaleirillä

Lippukunnan leiri on tyypillinen esimerkki toiminnasta, jossa kaikki ikäkaudet ovat samanaikaisesti läsnä. Miten toteuttaa partio-ohjelmaa kaikki ikäkaudet huomioon ottaen, niin että kaikki saavat ikäkaudelleen sopivaa tekemistä, ikään nähden sopivan tuen, sopivassa suhteessa toisten leirin mahdollistamista ja johtajana toimimista sekä toisaalta mahdollisuutta osallistua itselle suunnattuun ohjelmaan? Tässä tarjotaan monipuolisen lippukuntaleirin järjestämisen tueksi listaa asioista, joita leirin suunnitteluvaiheessa tulee ratkoa. Tietty valinta vaikuttaa uusiin valintoihin. Oleellista on lopputulos, kokonaisuus kaikkien kannalta. Ikäkaudet hyvin huomioon ottavan leirin voi toteuttaa monella tavalla.

Ensin on toki ratkaistava järjestetäänkö kaikille yhteinen leiri vai useampi leiri. Jos leiri on kaikille yhteinen, ovatko kaikki siellä saman ajan, jos erikseen kuka toimii johtajana milläkin leirillä jne.

Yksinkertaisuuden vuoksi nyt oletamme, että lippukunta on tänä vuonna päättänyt järjestää yhden leirin, jonka pitäisi toimia kaikille. Tästä seuraa paljon jatkokysymyksiä. Tavanomaisimmin eri-ikäisten huomioon ottaminen tapahtuu leirin ohjelmatuokioissa, aloitamme näistä vaihtoehdoista.

Leirin ohjelmatuokiot

- tehdään kaikille viidelle ikäkaudelle aivan omat ohjelmat, yhteistä leirillä on lähinnä iltaohjelmat ja ruokailut
- tehdään ohjelmat niin, että samasta teemasta on tarjolla eri ikäkausille eritasoisia tehtäviä, joita sitten samaan aikaan rinnakkain tekisivät
- tehdään osittain yhteistä ja osittain erillistä ohjelmaa, niin että joinakin päivinä toimitaan yhdessä ja joinakin rinnakkain ikäkausiryhmissä
- tehdään muutoin yhteinen ohjelma, mutta kullekin ikäkaudelle on tarjolla yksi oma päivä

Ikäkausien eriyttämisessä voidaan päätyä johonkin tiettyyn ohjelmaan, esimerkiksi haikin suhteen erilaiset vaihtoehdot voisivat näyttää tältä:

- satsataan haikkiin ja tehdään kullekin ikäkaudelle omantasoisensa haikki, toteutetaan ne leirillä hieman eri päivinä, niin että johtaja- ja huoltoresurssit riittävät
- tehdään kaikille haikki samaan aikaan niin että kukin ikäryhmä liikkuu keskenään oman vaativuustason mukaisen reitin
- toteutetaan haikki kaikille samana päivänä niin, että samoajat toimivat vartiojohtajina tarpojavartioissa ja vaeltajat seikkailijavartioiden kanssa ja sudenpennut liikkuvat aikuisten kanssa
- samoajat ja vaeltajat ovat omalla haikillaan omissa vartioissaan leirin aluksi tai lopuksi, nuoremmille on haikki yhtenä leiripäivänä yhtä aikaa samoajien ja vaeltajien avulla järjestettynä

Mikäli on valittu ratkaisuja, joissa valtaosa vastuusta jakautuu vaeltajille, on tähdellistä miettiä heille riittävä tuki ja toisaalta jossain kohtaa mahdollisuus myös muuhun kuin muiden leirin mahdollistamiseen. Mikäli toteuttamisessa myös samoajilla on iso vastuu, on erityisen tähdellistä kysyä mitä muuta heille leirillä on tarjota.

Leirin rakenteet

Itse ohjelmatuokioiden lisäksi partio-ohjelman toteuttaminen näkyy vähintään yhtä paljon leirin rakenteissa, mm. johtajuusjärjestelyissä ja vartiojärjestelmän käytössä sekä leirin pelisäännöissä. Rajallisten resursien käyttöä suunniteltaessa on tavallista, että eri näkökulmat ajautuvat ristiriitaan keskenään esim. seuraavasti:

- sudenpennut tarvitsevat jatkuvasti vähintään samoajaikäisen läsnäoloa, siksi tämän turvaamisesta on aloitettava
- seikkailijat tarvitsevat kavereita, pienryhmän ja isomman ihmisen ohjausta, aikuisen samppohimisen läsnäolo leirillä on ensisijainen järjestettävä

- tarpojat tarvitsevat omanikäistensä lisäksi samoajaikäisiä lähelleen sekä aikuisen luotsin, joka päivittäin läheltä seuraa hänen tekemisiään, tämä helposti unohtuu, joten siitä on syytä aloittaa
- samoajat tarvitsevat leirillä omanikäistensä seuraa ja oman ikäistensä viiteryhmän johon kuulua, tämä on ehkä vaikein käytännössä järjestää, joten siitä on syytä aloittaa
- vaeltaja ei enää tarvitse omaa leirivartiota, mutta kylläkin jotain millä erottua samoajista ja toisaalta ihan aikuisista, tämä on helppo järjestää joten sen voi ensin hoitaa ”pois alta”

Kaikki nämä argumentit ovat omalla laillaan perusteltuja, mutta kokonaisuus ratkaisee toimivuuden. Oleellista on se, että kaikkien ikäkausien erilainen tarve aikuisen tukeen on tiedostettu ja riittävän hyvin järjestetty niillä resursseilla, jotka käytössä on.

Vartiojärjestelmän hyödyntäminen on osa partiomenetelmää. Siinä keskeistä on että isompi joukko on jaettu pienryhmiin, joukkoa johdetaan ryhmittäin, yleensä ryhmän johtajia (sen hetkisiä tai pysyvämpiä) apuna käyttäen. Ryhmän jäsen kokee kuuluvansa tiettyyn pienryhmään ja sen kautta isompaan kokonaisuuteen. Soveltamisvaraa tässäkin on runsaasti partiomenetelmän raameissa, totutut tavatkin joustavat kun perinteitä kunnioittavasti sovelletaan. Leirin johdon on nähtävä kokonaisuus, miten vartiot kannattaa muodostaa, mihin niitä käyttää, miten niitä tukea, jotta läsnä oleva leiriläisjoukko käytössä olevilla johtajavoimilla saa parhaan mahdollisen leirikokemuksen.

- onko vartiojärjestelmän ydin leirillä majoitusjärjestelyissä, esim. joka vartiolla oma telta
- käytetäänkö vartiojärjestelmää lähinnä ohjelman toteutuksessa
- käytetäänkö majoituksessa ja ohjelmassa samaa vartiojakoa vai vaihdellaanko sitä
- onko vartiokeittiö ehkä valittu leirimuonituksen toteuttamistavaksi, jos näin niin tehdäänkö ruoka samoissa vartioissa kun majoitetaan tai osallistutaan leiriohjelmaan

- Se mihin vartioina toimimista aiotaan käyttää ja miten on kytköksissä siihen miten vartiot kannattaa rakentaa.
- onko leirillä lippukunta niin täysilukuisena että on mielekästä käyttää viikkotoiminnasta tuttuja vartioita
- vaikka ei toimittaisi ns luonnollisissa vartioissa voidaan vartiot koota ikäkausittain, näin saadaan ehkä tiiviitäkin kaveriporukoita ja erilaista tukea tarvitsevia ryhmiä
- onko ryhmät leirillä jaettu niin että samassa leirivartiossa on eri ikäkausien kuuluvia jäseniä
- kuinka vartioita johdetaan? onko vartiolla sama vj koko leirin (ehkä vanhemmasta ikäkaudesta – jos on niin mitä se tarkoittaa myös hänen kannaltaan) vai onko jokainen vuorollaan vj tietyn päivän tai tietyn tilanteen ajan?
- millaista aikuisempaa tukea vartiot tarvitsevat ja miten se on järjestetty

Vartiojärjestelmällä taataan leiriläiselle lähiryhmä, johon voi kokea kuuluvansa, jonka kanssa kehittää ryhmähengen ja kaveruutta, porukka jonka kanssa jakaa leiriarkea. Vartiojärjestelmässä myös opetellaan ryhmässä toimimista, ryhmänjäsenyyttä ja ryhmänjohtamista. Johtamistehtävät kuuluvat jokaisen ikäkauden partio-ohjelmaan siinä missä monet muutkin taidot. Leirillä johtamistehtäviä on tarjolla ryhmänjohtamisessa, erilaisessa ohjelman suunnittelussa ja toteutuksessa, monenlaisten huoltotehtävien muodossa, päivän kulussa esim. lipunnosto, ruokailu, leirin kokoon kutsuminen, hiljaisuuteen saattaminen jne. Johtamistehtäviä tulisi olla tasapainoisesti ja sopivasti suhteessa kaikkien muuhun tekemiseen.

- sudenpennulle leiri tarjoaa paljon uutta, myös tilaisuuksia kokea, että kaikki asiat on jonkun tehtävä, hänenkin vuorollaan
- seikkailijan perusohjelmaa on vuorollaan toimia oman vartiionsa vj:na, esim. ottaa vastaan annettuja ohjeita ja välittää niitä muulle ryhmälle
- tarpojille voi leirillä tarjoutua oivia mahdollisuuksia tutustua niin sudenpentujen kuin seikkailijoidenkin hetkelliseen johtamiseen ja esikuvaksi asettumiseen, mutta näiden nuorempien ikäryhmien hyvinvointi leirillä ei voi olla tarpojen vastuulla, heidän leiri on enimmäkseen jotain muuta
- tarpojavartioiden vartionjohtajuus on osa samoajaikäkauden ohjelmaa, siten on luonnollista, että samoajien toimimista myös leirillä tarpojavartioiden vartionjohtajina mietitään, mutta leirillä olisi oiva tilaisuus kasvattaa myös samoajien keskinäistä ryhmähengettä ja tarjota uusia oman ikäkauden haasteita sekä tuottaa tarpojille kokemusta omassa varassaan selviytymisestä
- ehkä samoajat voivat pareittain tai ryhmänä toimia kummina tarpojavartioille tai seikkailijavartioille
- ehkä leiri on tarpojaluotsille tilaisuus kerran panostaa tarpojiin henkilökohtaisesti ja ”vapauttaa” samoajat täten omaan tekemiseensä
- samoaja voi ottaa vastuuta leirillä vartionjohtajuudesta tai muista johtamistehtävistä jos hänelle toisaalta on samassa suhteessa tarjottavaksi myös oman ikäkauden ohjelmaa ja oman ikäkauden ryhmä johon kuuluu
- ehkä samoajat voivat vastata joistakin ohjelmakokonaisuuksista/ huoltotehtävistä sen sijaan että toimivat koko leirin kiinteästi ryhmänjohtajina
- vaeltajaikäinen voi hyvin vastata laajemmistakin kokonaisuuksista leirillä, ansaitsee kyllä taustatukea ja vaeltajaikäisten omaa ulottuvuutta tekemiseen

Leirin huoltotehtävissä on mahdollisuuksia toteuttaa partio-ohjelmaa monin tavoin. Esim. muonitusjärjestelyissä voi itse ravitsemuksen turvaamisen lisäksi olla muitakin tavoitteita ja mahdollisuuksia:

- Partiolaisten vanhemmat ovat oiva lisäresurssi, heille voi ehkä antaa vastuun leirin muonituksesta vallankin jos väkeä muuten on vähän
- Muonitus on oiva mahdollisuus lippukunnan vaeltajaikäisille toisella paikkakunnalla opiskeleville, saavat itselleen haastavan tehtävän, nähdä toisiaan, ylläpitää kontaktiaan kotilippukuntaansa ja muonitus hoituu siinä samassa
- Keittiö on loistava paikka aktiivitoiminnasta jo hieman sivuun jääneille entisille johtajille olla sopivasti läsnä ja tukea lippukunnan nykyjohtajistoa puuttumatta liikaa asioihin
- Vartiokeittiö jossa kukin vartio tekee oman ruokansa voi olla hyvä tapa kasvattaa vartion henkeä ja oppia yhdessä toimimista, siihen joskus kannattaa satsata vaikka se veisikin aikaa muulta leiriohjelmalta. Tätä voidaan toteuttaa myös osa leiristä, joidenkin ikäkausien ollessa haikilla tms.
- Keittiövartio joka tehtävänä kiertää muiden huoltotehtävien kanssa huolehtii yhden päivän ruuan kerrallaan koko leirille – luonnollisesti keittiömestarin ohjauksessa

Partio-ohjelma 2015 - Partiokasvatus

Kustannustoimittaja: Laura Kalervo

Toimituskunta 2. painokseen: Aino Juslén, Lotte Malkakorpi, Jussi Lares, Leena Lehikoinen ja SP-FS Kasvatusvaliokunta

Toimituskunta 1. painokseen: Hanna Alin, Marina Bergström, Juha Haapakangas, Tomi Haarala, Terhi Harju, Perttu Helle, Matti Hirvonen, Elina Huuskola, Viljami Hätönen, Johanna Jansson, Singne Jauhiainen, Päivi Junni, Jere Karlstöm, Päivi Kennilä, Antti Kerola, Katja Kirjalainen, Leevi Kokko, Inka Koskenvuo, Seppo Laine, Kaisa Laitinen, Marja Laukkanen, Hanna Lempiäinen, Sanna Lindfors, Naana Marttila, Riku Mulari, Emilia Mäki, Heidi Niemenmaa, Mika Niiniketo, Jorma Nordlund, Emilia Palomäki, Tuomo Pesonen, Jaakko Piitulainen, Outi Rantala-Mery, Arto Rehumäki, Hanna Rokkila, Tatja Räsänen, Mikko Salonen, Harri Sarjanoja, Katja Syväniemi, Terhi Söderling, Tuomas Turpeinen, Outi Tuutti, Matleena Ullner, Jussi Vasama, Heini Viita, Mari Voutilainen, Marko Yrjänä, Marja Örnmark.

Piirroskuvat. Mirva Sopenan

Grafiikkakuvat: Tuomas Sauliala ja Seela Sorvari

Ulkoasu ja taitto: Tuomas Sauliala

Julkaisija: Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry 2015

© Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry

Kustantaja: Oy Partio Scout Ab

2. painos

Painopaikka: Multiprint

Aikuinen	Yli 22-vuotias mahdollistaja. Hän voi olla vaeltajaikäkauden suorittanut tai aikuisiällä partioon liittynyt.	Luotsi	Luotsi on tehtävään koulutettu aikuinen johtaja lippukunnassa. Hän tukee tarpoja-, samoaja- tai vaeltajavartion vartionjohtajia tehtävissään. Luotsi auttaa toiminnan suunnittelussa, huolehtii vartionjohtajien osaamisesta, on läsnä silloin kun tarvitaan ja toteuttaa vaativimpia ohjelma-aktiiviteetteja. Vaeltajaluotsin pääasiallinen tehtävä on ohjata vaeltajan henkilökohtaisen kehittämissuunnitelman eli vaelluskartan tekemistä ja toteutumista.
Akela	Sudenpentujen ikäkausijohtaja eli sudenpentulauman johtaja, joka on tehtävään koulutettu aikuinen tai vaeltaja. Usein laumalla on kaksi akelaa.	Majakka	Tarpojen jakson eli tarpon päätöstapahtuma, joka vallataan tarpon lopussa
Aktiviiteetti	Konkreettinen tekeminen partio-ohjelmassa.	Partiopesti	Pesti on etenkin aikuisen partiolaisen määritely ja tuettu tehtäväkokonaisuus. Partiopestin ottaminen voi kuulua myös vaeltajan vaelluskarttaan.
Ikäkausijohtaja	Akela, sampo ja luotsi ovat ikäkauden aikuisia johtajia ja vastaavat kyseisen ikäkauden toimintaryhmistä. He ovat yli 22-vuotiaita tai vaeltajaikäisiä. He ovat suorittaneet johtamansa ikäkauden ikäkausijohtajan koulutuksen ja osallistuvat ikäkauden ohjelman mukaisesti toimintaan. He vastaavat siitä, että ryhmän toiminta on ikäkauden mukaista kasvattavaa partio toimintaa. Ikäkauden aikuinen johtaja tuntee ryhmänsä jäsenet, vartionjohtajat ja apujohtajansa.	Paussi	Paussi on tarpojakokouksen yksi osa.
Ikäkausivastaava	Ikäkausivastaava on ikäkauden toiminnasta kokonaisuutena vastaava aikuinen johtaja. Hän on yli 22-vuotias ikäkausivastaavan koulutuksen suorittanut partiojohtaja, jolla on ymmärrystä ikäkausitoiminnasta kaikkien ikäkausien osalta ja kykyä tukea johtajia näiden pesteissä. Ikäkausivastaavana voi toimia joku akeloista, sammoista tai luotseista, tai joku muu aikuinen johtaja. Jos ikäkaudessa on vain yksi ryhmä, akela, sampo tai luotsi on usein samalla kyseisen ikäkauden ikäkausivastaava. Sama henkilö voi toimia tarvittaessa useamman kuin yhden ikäkauden johtajana, jolloin kyseessä on erillinen pesti.	Päätösseremonia:	Ikäkauden päätöstapahtuma. Vaeltajaohjelman suorittaneille vaeltajille. Päätösseremonia jälkeen vaeltaja muuttuu ohjelman suorittajasta mahdollistajaksi.
Ilmansuunta	Seikkailijaohjelma koostuu neljästä pääilmansuunnasta ja neljästä väli-ilmansuunnasta.	Ryhmänohjaajakoulutus	Samoajien pakollisiin aktiiviteetteihin sisältyvä kokonaisuus, joka sisältää johtamisen perustietoja ja -taitoja.
Joukkue	Joukkue on 10–15 seikkailijasta koostuva ryhmä. Joukkue on seikkailijan ensisijainen oma ryhmä, joka jakautuu yksittäisissä aktiiviteeteissa usein kahteen tai kolmeen vartioon..	Sammon apulainen	Sammon tehtävää opetteleva aikuinen tai vaeltaja.
Jälki	6–12 askeleen muodostama teemallinen aihekokonaisuus sudenpennuille.	Samoaja	15–17 -vuotias partiolainen.
Jälki-merkki	Kankainen hihaan kiinnitettävä merkki, jonka sudenpentu saa tehtyään kaikki vaadittavat askeleet jäljestä.	Samoajaluotsi	Samoajavartion tukena ja ohjaajana toimiva aikuinen partiolainen.
KITT	1–2 kuukauden välein järjestettävä koko tarpojaikäkauden kokoontuminen.	Sampo	Seikkailijajoukkuetta johtaa sampo, joka on aikuinen tai vaeltajaikäinen. Sampo on koulutettu tehtäväänsä.
Lauma	Sudenpentujen toimintaryhmä.	Seikkailija	10–12 -vuotias partiolainen.
		Seikkailijapeli	Jokaisen seikkailijavuoden päättää juonellinen seikkailijapeli eli sepeli.
		Seikkailijavartio	Seikkailijavartio on seikkailijajoukkueen sisällä toimiva pienryhmä, joka voi olla pysyvä tai väliaikainen.
		Siirtymä	Ikäkaudesta seuraavaan siirtyminen.
		Sijaisjohtaja	Jos tarpojavartiolla ei ole vartionjohtajaa, tehtävää voi tehdä aikuinen sijaisjohtaja.
		Sisupartio	Aisti-, liikunta- tai kehitysvammaisille suunnattua ja sovellettua partio toimintaa.
		Sudenpennun jäljet -kirja	Sudenpennun oma kirja.
		Sudenpentu	7–9 -vuotias partiolainen.

- Suomi-projekti** Vaeltajalle pakollinen aktiviteetti, jossa tavoitteena on ryhmäyttää uusi vaeltajaryhmä yhteisen projektikokemuksen kautta. Projektissa tutustutaan kotimaahan ja pyritään sisäistämään mitä vaeltajuus on. Toteutetaan vaeltajaikäkauden alussa.
- Taitomerkki** Seikkailijaohjelman jokaisen pääilmansuunnan aikana tehdään vähintään yksi taitomerkki.
- Tarpoja** 12–15 -vuotias partiolainen.
- Tarppo** Tarpojen perusohjelman puoli vuotta kestävä jakso.
- Tervetuloa-vaihe** Ikäkauden alussa oleva lyhyt orientoitumisjakso uuteen ikäkauteen siirryttäessä.
- Ulkomaanprojekti** Vaeltajalle pakollinen ja haastava aktiviteetti jossa tavoitteena on, että suorituksen jälkeen vaeltaja on tutustunut partiotoimintaan ja vieraaseen kulttuuriin jossakin valitsemassaan maassa. Vaeltaja pystyy kommunikoidaan ja selviää vartionsa kanssa vieraassa kulttuurissa sekä laajentaa omaa maailmankuvaa. Vaeltaja osallistuu projektin suunnitteluun ja toteuttamiseen. Toteutetaan vaeltajaikäkauden loppuvaiheessa.
- Vaelluskartta** Vaelluskartta on vaeltajalle itselleen tehty kehittämissuunnitelma koko ikäkauden ajalle, jota päivitetään yhdessä luotsin kanssa vaelluskartan tarkastuspisteissä vähintään kerran vuodessa. Siihen on kuvattu kaikki vaeltajan partiotekemisistä, kuten aktiviteetit, retket, leirit, projektit, pestit, puolikurssijuhlat, kisat, ulkomaanprojekti, jne.
- Vaeltaja** 18–22 -vuotias partiolainen.
- Vartio** Vartion koko voi olla 3–12 henkilöä. Seikkailijoiden, tarpojen, samoajien ja vaeltajien toimintaryhmä. Ryhmän koko vaihtelee ikäkaudesta riippuen.
- Vartionjohtaja** Vartionjohtajan tehtäväkuva on erilainen eri ikäkausissa: mitä nuorempi vartionjohtaja on, sitä enemmän hän toimii tilannekohtaisena johtajana ja harjoittelee johtamista. Vartionjohtaja ei ole yksin vastuussa vartion toiminnasta, vaan vastuu on pääosin tai ainakin jaetusti ikäkauden aikuisella johtajalla, luotsilla.
- Vertaisjohtaja** Samaan ikäkauteen kuuluva johtaja kuin johdettavatkin ovat. Vertaisjohtajuuden sisältö muuttuu ikäkaudesta toiseen, mitä nuorempi ikäkausi on, sitä enemmän tilannekohtaista johtajuutta.
- Väli-ilmansuunta** Seikkailijaohjelman kolmannen vuoden ohjelman runko koostuu neljästä väli-ilmansuunnasta.
- Yhteislauma** Laumassa on sekä tyttöjä että poikia.

